Ao. 1827. No. 59.

GRONINGER COURANT.

DINGSDAG den 24 Julij.

Bij deze COURANT wordt een BIJVOEGSEL *gratis* uitgegeven.

DUITSCHLAND EN AANGRENZENDE RIJKEN.

FRANKFORT *den* 18 *Julij.*

Uit Berlijn verneemt men, dat een brief tegen de nieuwe liturgie, die door twaalf predikanten geteekend en in druk uitgegeven is, misnoegen bij de regering heeft verwekt, en dat de schrijvers, op last des Konings, deswege door het consistorie moeten berispt worden. De bekwame en geachte *Schleiermacher* is de steller van den brief, en men vertrouwt, dat hij zich wel zal weten te verantwoorden.

— Madame *Catalani* heeft gedurende eenigen tijd te Berlijn concerten gegeven en voor elken avond 2000 rijksdaalders ontvangen. Zij gaat eerlang naar Parijs.

BERLIJN *den* 14 *Julij.*

In den nacht van den 6 dezer is er te Koningsberg, in een gebouw, nabij het Koninklijk magazijn, brand ontstaan. De vernielende vlam verteerde dit gebouw, als ook het magazijn, hetwelk met koren gevuld was. Nadat de vlam den geheelen nacht gewoed had, stortte des morgens een der muren in, waardoor zes personen gedood en zeven anderen zwaar gewond werden.

— Uit West-Pruissen wordt gemeld, dat zwermen van sprinkhanen aldaar alle veldvruchten vernielen.

GROOTBRITTANJE.

LONDEN *den* 18 *Julij.*

Het ministerie is nu bepaaldelijk gevestigd, en de invloed van den heer *Canning* schijnt in allen deele te hebben gezegevierd. De markies *van Landsdown* heeft bezit genomen van het ministerie van binnenlandsche zaken. — De heer *Canning*, welke kort geleden ongesteld is geweest, bevindt zich sedert een paar dagen weder aan de betere hand.

— Het Russisch fregat *Constantin*, 't welk de groote Russische vloot is voorafgezeild, en in Texel is binnen geweest, is eergisteren te Portsmouth aangekomen.

— Dezer dagen vindt men in de dagbladen weder eenig berigt van de werkzaamheden aan den gang onder den Teems. Het bed der rivier, onder hetwelk de doorgraving eerlang zal worden voortgezet, is thans zoo zeer met klei versterkt, en daarenboven met dubbele zeildoeksche kleeden, van genoegzaam gewigt voorzien, bezorgd, dat men geene inbreuk van rivier-water meer ducht. De bovenste rij der cellen in het schild is in orde; aan het opruimen der tweede wordt gearbeid, en de doorkwelling is thans zoo gering, dat eene kleine handpomp genoegzaam is, om het water te ontlasten.

FRANKRIJK.

PARIJS *den* 14 *Julij.*

Een brief uit Griekenland meldt, dat het Comité der Philhellenen in Holland, onder het voorzitterschap van den Graaf *van Hogendorp*, aan hunnen landgenoot, den beroemden Kolonel *Steffens*, bevelhebber der artillerie, behoorende tot de bevelhebbers der branders van *Canaris*, eene kist met heelkundige werktuigen gezonden heeft, door een' der voornaamste kunstenaars vervaardigd en door Hoogleeraren goedgekeurd. Deze edele en menschlievende oplettendheid is hoogstschatbaar voor *Canaris* en zijne dappere wapenbroeders, en doet tevens de achtingwaardige leden van dat Comité groote eer aan.

Van den 15*den*. Zestig gemeenten van het arrondissement van Jonzac, departement van de Neder-Charente, zijn, in den nacht tusschen den 2den en 3den dezer, door een' storm, verzeld van hagelsteenen van eene grootte, waarvan tot hiertoe geen voorbeeld is gezien, verwoest. De hagelsteenen hadden meerendeels de grootte van een hoender-ei. Het graan, de wijngaarden, welke overheerlijk stonden, alles is verwoest. Onder die zestig gemeenten zijn er veertig, aan welke volstrekt niets overbleven is, om de jammerende ingezetenen te voeden. De wanhoop is ten hoogsten top gestegen. De onderprefekt heeft den weldadigen bijstand van het gouvernement ingeroepen.

— Uit Munchen schrijft men, den 9 dezer: „ Ongeacht de ongelukken der Grieken, is echter de ijver onzer Philhellenen niet verflaauwd. Een aanmerkelijk getal Beijersche krijgslieden hebben pas onlangs verlof voor een jaar gevraagd, om in het Oosten te gaan reizen. Van wege Oostenrijk zouden daaromtrent herhaalde voorstellen aan den Koning gedaan zijn, die, zegt men, geantwoord heeft, dat dit van zijne zijde een godsdienstig gewetensstuk was, en dat er des te minder Staatkundige inzigten onder schoolden, daar Beijeren, door deszelfs ligging, geen het minste bijzonder belang hebben kon bij het staatkundig punt, waarover men handelde.

— Heden leest men in den *Constitutionnel* eenen zeer zonderlingen brief, geteekend *Fournier*, *Doctor in de Medicijnen*, die voorgeeft, eene uitvinding te hebben gedaan, door middel van welke men over den bodem der zee zou kunnen reizen, en, met eene kaars en vuurwapenen voorzien, op de zeemonsters jagt maken. Zie hier een uittreksel uit dien brief:

„ Ik heb een middel uitgevonden, waarmede de mensch vrijelijk onder het water kan adem halen, zich voeden, naar willekeur bewegen, hetzelve zonder gevaar kan doorloopen en er zelfs een licht kan aanhouden. Door deze ontdekking zal men voortaan de bodems van meren en rivieren onderzoeken, zelfs nagravingen bewerkstelligen en kostbare voorwerpen ontdekken kunnen, die er sedert eeuwen in bedolven zijn geweest.

„ Met mijne toestellen kunnen honderd en meer personen tot eene aanmerkelijke diepte in de zee nederdalen — dat wil zeggen, tot zoo diep, als het ligchaam de drukking van het water kan verdragen — binnen weinig tijds eene groote uitgestrektheid doorloopen, en zich weder meester maken van een gedeelte van die onmetelijke schatten, welke men meende, dat voor altijd verzwolgen waren.

„ Voorts heb ik nog eene soort van schip uitgevonden, dat onder water gaat, waar men in en uit kan gaan, zonder dat het water er in doordringt; ditschip, in de diepte zwevende, zou bestemd zijn tot berging van hetgene men onder het water zou opsporen, en tevens dienen tot schuilplaats voor de personen, die, vermoeid door de oefening en de lange aanraking met het water, voedsel, warmte, slaap en rust noodig hadden. Ik geloof de verzekering te kunnen geven, dat men het zoo verre zal brengen, dat men zich midden in het water van vuurwapenen kan bedienen, waarmede men zich zou kunnen verdedigen tegen alle zeedieren, die men met vrucht zou kunnen bevechten.

„ Deze uitvinding moet eene nieuwe loopbaan voor de wetenschappen openen, waarvoor zij den boezem der zeeën zal vrij geven; zij zal de middelen aan de hand geven, om eene menigte vraagstukken op te lossen, die tot nu toe onoplosbaar schenen."

Na deze fraaije beloften, maakt de heer doctor bekend, dat hij *breuken*, enz. geneest. Dit middel, om de openbare aandacht en die der zieken tot zich te trekken, door de praal van hoogdravende en geleerde berigten, mag wel doorgaan voor een' fijnen trek van kwakzalverij in deze eeuw der kwakzalvers.

— In het ministerieël avondblad vindt men dit artikel:

„ In de Middellandsche zee worden schepen en fregatten verwacht uit Brest en Rochefort. Het Fransche eskader zal niet alleen talrijk zijn in Middellandschezee; dat van het Engelsch gouvernement wordt elke week sterker; dat van den Koning der Nederlanden zal ook grooter worden; zelfs zegt men, dat een nieuwe admiraal het bevel daarover zal voeren; en ongetwijfeld zal men er weldra ook een Russisch en een Zweedsch eskader zien verschijnen. Tot nog toe is het smaldeel der Vereenigde Staten het eenige, dat niet versterkt is. Ondanks het voordeel, uit de laatste expeditiën naar St. Domingo getrokken, heeft men tot nader order de nieuwe expeditiën, derwaarts bestemd, uitgesteld, even als die naar Zuid-Amerika.

Van den 16*den*. Onder de geschriften, die dezer dagen over de censuur zijn uitgekomen, onderscheidt men een hekeldicht van de heeren *Mery* en *Barthelemy*. Zij hebben hetzelve van eene voorrede voorzien, waaruit men eenigzins den geest daarvan kan opmaken; zij zeggen: „ De vrijheid der drukpers en het lustige leven van den *Moniteur* hebben den 24 Junij, den dag van het censuurdekreet, aangevangen. Vóór dien tijd waren de dagbladen waarlijk geheel teugelloos; zij meldden nu, dat de abt *Saladin* zijnen pastoor vergeven had; dan, dat een pastoor zijne biechtkinderen in de kerk oorvijgen gegeven, dan weder, dat de abt *Mouchy* den Koning en zijne onderdanen vervloekt had. Zulke schandalen, wel te verstaan van zijde der dagbladen, moesten gestraft worden. Zeker zou het veel natuurlijker geweest zijn, zoo liever eene waakzame censuur op de kansels en in de sacristiën ingevoerd was; dan men heeft hetzelfde doel langs eenen anderen weg bereikt. Men wilde den Jezuïtenrok eene volkomene onschendbaarheid verzekeren, en de kleine vergrijpen of komplotten van de congregatie tegen de publiciteit beschutten; derhalve werd de censuur ingevoerd. Jammer is het, dat de heeren van den geestelijken stand zulke daden nog gedurende de vrijheid der drukpers bedreven; want toen konden de policie niet met het schild der censuur dekken; doch dit voordeel hebben zij nu voor de toekomst. Met de censuur heeft de congregatie eenen grooten stap voorwaarts gedaan; want eigenlijk bestaat zij maar voor haar alleen. De goede ministers, tegen wie men sinds zes jaren twintig duizend verzen en dertig boekdeelen in proza geschreven heeft, zijn daar lang boven verheven; hun lag er weinig aan gelegen, of er censuur was, of niet. Maar de Jezuïten hebben niet dezelfde staatkundige verdraagzaamheid; zij beminnen een zacht, rustig leven; de publiciteit is hun tot last, weerstand ergert hen, epigrammen storen hunnen slaap. Zoo slaapt dan, heilige mannen! op het dons uwer oratoriën; verkwikt u gedurende de zomerhitte onder de heilige schaduw te Conflans (een geestelijk landhuis bij Parijs), of in het wellustig park van Montrouge. *Chevet* (een koopman in lekkernijen in het Palais Royal) heeft voor u zijne eerste boomvruchten weggelegd, uwe kelders vloeijen over van heerlijken wijn, slechts op uwe Aarde valt het Manna. Ook de andere vreugde, die wat omzigtigheid en schaduw vereischt, moogt gij genieten: geniet, smaakt! voor u is een Frankrijk geschapen, maakt u het goddelooze, rijke land ten nutte, zonder schroom, zonder beschuldigingen van uw geweten! De censuur waarborgt u eene aardsche zaligheid, die voortaan geene ongewijde stem meer hooren kan." — In het gedicht zelf vindt men eene beraadslaging van de censoren; de voorzitter leest een gewaand dagblad artikels-wijze voor, en vraagt telkens het welmeenen der achtbare leden; het antwoord is steeds: „ geschrapt." Op het einde belooft hij hun groote belooningen, en dat zij alsdan, naar het voorbeeld van *Frans I*, die na den slag van Pavia uitriep: „ Wij hebben alles verloren, behalve de eer," roepen zullen, „ Behalve de eer, hebben wij niets verloren."

NEDERLANDEN.

BRUSSEL *den* 17 *Junij.*

Dezer dagen heeft Z. M. het plan van de 137ste Koninklijke Nederlandsche loterij goedgekeurd, welke op eenen geheel anderen voet, dan de vorige loterijen, is ingerigt. Dezelve zal bestaan uit 32000 loten, verdeeld in vier klassen, tegen *f* 50 het lot. In deze loterij zullen geene nieten zijn en de minste prijs *f* zal 15 bedragen. Behalve de hooge prijzen in de drie eerste klassen, zal in de vierde klasse, welke vier weken zal trekken, één prijs van *f* 100,000 worden getrokken, alsmede eene premie van *f* 40,000 voor de laatst uitkomende der hooge prijzen. Aan het eerst en laatst uitkomend lot van elke week der vierde klasse zullen premien verbonden zijn.

— Ons Park leverde gisteren het treffendste schouwspel op; eene menigte toeschouwers omringden, zonder verwarring, den grond van hetzelve rondom de Groene Kom. Vier à vijf duizend dames, welker sierlijke tooi met elkander wedijverde, omringden het paviljoen, waar de mededingende muzijkgenootschappen elkander den prijs der harmonie kwamen betwisten, in welks midden de zeven kampregters gezeten waren. De Koning en de Koninklijke familie kwamen omstreeks tweel uren in den namiddag, en werden met groot handgeklap en toejuichingen ontvangen. HH. MM. woonden den muzikalen wedstrijd tot na half vijf uren bij, en werden, bij Hoogstderzelver vertrek, met dezelfde blijken van liefde en geestdrift der toeschouwers begroet.

De wedstrijd duurde tot des nachts te elf uren; dezelve was omstreeks negen uren des morgens begonnen, en slechts twee uren lang geschorst geweest.

De kampregters deden hunne beslissing kennen, kort nadat het Brugsche genootschap, waaraan de laatste beurt, om zich te doen hooren, door het lot was toegewezen, deszelfs gespeel geëindigd had. De prijzen zijn toegewezen geworden, als volgt:

Prijzen voor de beste uitvoering der stukken.

Eerste prijs, voor de steden van den eersten rang: Eene gouden medaille, ter waarde van 300 guldens, boven en behalve eene dergelijke, door den Koning uitgeloofde; toegewezen aan het Gentsche genootschap.

Tweede prijs. Eene medaille ter waarde van 200 guldens, aan het genootschap van Antwerpen.

Eerste prijs, voor de steden van den tweeden rang: Eene medaille, ter waarde van 200 guldens, boven en behalve eene dergelijke, door den Koning uitgeloofde; toegewezen aan het genootschap van Wavre.

Tweede prijs: Eene medaille van 150 guldens, aan het genootschap te Huy.

Eerste prijs, voor de gemeenten: Eene medaille, ter waarde van 150 guldens, boven en behalve eene dergelijke, door den Koning uitgeloofde; aan het genootschap der gemeente Bornhem toegewezen.

Tweede prijs: Eene medaille, ter waarde van 100 guldens, aan het genootschap te Hamme toegewezen.

Derde prijs: Eene medaille van 50 guldens, aan het genootschap te Frameries.

Prijzen voor de beste kleeding en houding.

Voor de steden van den eersten en tweeden rang; eene medaille van 100 guldens voor het genootschap te Brugge.

Voor de gemeenten: eene medaille van 50 guldens, voor het genootschap te Hamme.

Voor de verst afgelegene stad, was eene medaille ter waarde van honderd guldens, en, aan de verst afgelegene gemeente, eene dergelijke van vijftig guldens toegelegd. De eerste prijs is aan het genootschap van Roermonde, en de tweede aan dat van Wasmes toegekend geworden.

Toen de genootschappen, gisteren, alvorens in het Park te treden, voor het paleis des Konings defileerden, verschenen HH. MM. met de Koninklijke familie op het balkon, en werden met de levendigste betuigingen van volksvreugde ontvangen.

Heden trokken de genootschappen, des morgens te 10 uren, naar het stadhuis, alwaar zij hunne standaarden ontvingen, zijnde die der bekroonde genootschappen, versierd met eene kroon, boven de Apollo's-lier, welke op dezelve geplaatst is. Zij begaven zich vervolgens naar het Park, alwaar zij plegtiglijk de hun toegewezene prijzen ontvingen.

HH. MM. en de geheele Koninklijke familie verschenen te half twaalf uren in de voor Hoogstdezelven toebereide loge aan de Groene Kom, onder het herhaald en langdurig gejuich der toeschouwers. De burgemeester van Brussel, onder de loge van HH. MM. gezeten, deelde vervolgens de prijzen uit; terwijl het gezelschap van Halle, in het middelste paviljoen geplaatst, het nationaal volkslied aanhief.

Van den 19*den*. De gelden, bij den ingang van het Park, van 25 cents per persoon, welke, bij gelegenheid van den wedstrijd der toonkunst, ten behoeve der armen, ontvangen zijn, hebben eene somme van ruim 8000 guldens opgebragt.

Eene naauwkeurige afbeelding van gemelden wedstrijd is, door den steendrukker *Jobard* geteekend en in steendruk gebragt, in het licht gegeven.

'sGRAVENHAGE *den* 19 *Julij.*

Nadat de gewone synodale redevoering op Zondag den 8sten Julij was ge-

daan door den heer *J. F. van Oordt*, predikant te *Utrecht*, en lid der Synode; zoo is op heden de twaalfde vergadering van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, door Zijne Excellentie den heer Staatsraad Directeur-Generaal voor de zaken van de Hervormde Eerdienst, verzeld door den heer Secretaris Adviseur, gesloten geworden.

— Men verneemt, dat de generaal-majoor *van den Bosch* en de heer *Gulje*, hoofd-inspecteur bij de administratie der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen, in Zuid-Holland, door Zijne Majesteit benoemd zijn, om in commissie naar de West-Indische koloniën te vertrekken; de eerste, zoo men verzekert, als commissaris-generaal, de laatste tot regeling van de belastingen in gezegde koloniën.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 20sten tot en met den 23 Julij zijn alhier geboren 2 dochters.

Van den 20sten tot en met den 23 Julij zijn alhier overleden 7 ouden en 3 jongen.

Aankomst en vertrek van Schepen.

Den 12 Julij is te Lorient gearriveerd kapit. *E. A. Bok*, met het kofschip *Anna Sophia*, van Bergen. Den 19den is van Hellevoetsluis vertrokken kapit. *R. H. Bok*, met het kofschip *Engelina*, gedestineerd naar Rochefort. Den 21sten lag te Dordrecht zeilklaar kapit. *B. J. de Boer*, met het kofschip *Concordia*, gedestineerd naar Brest; dienzelfden dag is te Muiden gearriveerd kapit. *H. H. Scholtens*, voerende het kofschip *de Jufvrouw Henderika*, geladen met zout, komende van Frankrijk.

GEBOORTE-, HUWELIJKS- EN STERFBERIGTEN.

, Mijne waarde Echtgenoote A. W. VINKE beviel heden avond, te 9 uren, gelukkig van eenen welgeschapenen ZOON.

Veendam H. H. SINNIGE, JUNIOR.
den 19 Julij 1827.

, *Niekerk* den 12 Julij 1827. Heden avond, omstreeks 10 uren, overleed onze geliefde Zuster en Schoonzuster, Vrouwe JOHANNA MARIA WARMOLTS, in den ouderdom van ruim 42 jaren.

W. R. WARMOLTS,
mede uit naam van mijne Zuster en Schoonbroeder.

, *Oostende* den 15 Julij 1827. Slechts weinige tijd was ons teedergeliefd Zoontje EVERHARD-JAN van de te *Groningen* geheerscht hebbende, ziekte volkomen hersteld, toen hij heden aan de gevolgen eener alhier thans vrij algemeen heerschende kwaadaardige Roodvonk, of zoogenaamde Scharlaken-koorts, bezweek, in den ouderdom van slechts zes jaren en bijna vijf maanden.

M. WITSENBORG,
1ste Kapitein-Ingenieur, en
J. S. S. WITSENBORG,
geboren HAGENBERG.

, Heden morgen overleed ons veelgeliefd eenig Zoontje JAN ELTJES; slechts één jaar en 9 maanden mogten wij ons in deszelfs bezit verblijden.

Nieuw Stads Kanaal E. UNIKEN.
den 19 Julij 1827. M. ELTJES.

, Heden overleed alhier, na eene langdurige sukkeling, mijne geliefde op een na jongste Dochter ZWAANTIEN, in den ouderdom van ruim 39 jaren.

Ik betreur, met mijne Kinderen en haar eenige Zoon, haar verlies.

Familie en Bekenden gelieven dit voor gewone bekendmaking te houden.

Groningen J. VEENHUIS,
den 20 Julij 1827. Wedw. A. SNITSELAAR.

, Heden trof ons een gevoelig verlies. Na eene sukkelende ziekte van meer dan een half jaar, overleed onze op één na jongste Zoon NOMDO ZUIDEMA BROUWERS, in den ouderdom van ruim 22 jaren.

Deze diene ter bekendmaking aan Vrienden en Bekenden.

Garnwerd J. B. BROUWERS.
den 21 Julij 1827. J. BROUWERS,
geb. VAN BERGEN.

, De Boekhandelaar J. F. THIEME, te *Nijmegen*, heeft uitgegeven en alom verzonden:

GUSTAAF *en* AMANDA, of *de dag der verloving*. Een beschrijvend Gedicht in *hexameters*, door C. TEN HOET, Jz., in carton, met gegraveerden Titel en Vignet, à *f* 2 — 50.

Dit in onze oorspronkelijke Letterkunde nog geheel vreemd verschijnsel kan tevens dienen, als eene Romantische bijdrage tot des Dichters *Geldersch Lustoord, of beschrijving der Stad Nijmegen en derzelver omstreken.*

, Te *Utrecht*, bij J. G. VAN TERVEEN, is van de pers gekomen en alom verzonden: HET EVANGELIE, *eene bron van Troost en Bemoediging onder de bezwaren van het Menschelijk leven*, door H. BIELEVELT, *Onderwijzer in de Godsdienst*, te *Utrecht*; in gr. 8vo, met gegrav. Titel en Vignet, door P. VELIJN, à *f* 1 — 50.

, De VOOGDEN van *HEILIGEN GEEST GASTHUIS*, voor dit jaar benoodigd hebbende ongeveer 140 Bakken BAGGER TURF, brengen ter kennis der belanghebbenden, dat de Voorwaarden, waarnaar deze Levering zal geschieden, tot den 30 dezer, aan het GESTICHT ter lezing zullen liggen.

, Mr. HERMAN TRIP, openbaar Notaris, ter residentie van *Groningen*, is voornemens, op *Donderdag*, den 26 Julij 1827, des avonds te 7 uren, ten huize van den Logementhouder L. VAN DER MOLEN, aan de Groote Markt, te *Groningen*, te Verkoopen:

I. Eene HEEREN BEHUIZING met eenen fraaijen TUIN er achter, gemerkt letter A no. 97 V, staande aan de Westzijde aan de Zuider-Haven, te *Groningen*, wordende door den Heer J. HESSELINK en Mejufvrouw in eigendom bewoond.

II. Eene extra net doortimmerde BEHUIZING, gemerkt letter J no. 215 V, staande op eigen grond, Noordzijde in de Achter-de-Muur, tusschen Boteringe- en Ebbinge-straten, op eigen grond te *Groningen*, wordende door den *Goudsmid* B. E. VAN SLOCHTEREN en Vrouw in eigendom bewoond.

III. Eene BEHUIZING met Bovenwoning, voorzien van eenen vrijen opgang, gemerkt letter K no. 116 V, staande in de Geestelijke Maagden-straat, te *Groningen*, wordende door de Wedw. J. VAN DIEREN in huur bewoond.

IV. Eene BEHUIZING, letter D no. 78 V, PAKHUIS met twee ruime ZOLDERS, staande Noordzijde in de Visscher-straat, bij den Vischhoek, te *Groningen*, laatst door wijlen de Wedw. J. BOERMA bewoond.

Om alle percelen op den 1 November aanstaande te aanvaarden.

Voormelde Goederen kunnen, des daags bevorens en op den dag van Verkoop, des namiddags van 2 tot 5 uren, worden bezigtigd, en de conditiën van dezen Verkoop zullen, drie dagen bevorens, ten Kantore van den ondergeteekenden Notaris, en ten huize van Verkoop, ter lezing liggen.

Mr. H. TRIP,
Notaris en *Procureur.*

, Mr. E. J. OFFERHAUS, Advokaat en Notaris, te *Groningen*, gedenkt, op *Vrijdag*, den 27 Julij 1827, des avonds te 7 uren, ten huize van den Kastelein JAN EEKHOFF, Tz., aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek te Verkoopen:

Eene hecht-sterk en weldoortimmerde BEHUIZING, zijnde eene neringrijke *Koekebakkerij*, met een PAKHUIS, staande ten Westen in de Oude Boteringe-straat, te *Groningen*, geteekend letter I no. 32 V en J no. 68 V, rood K no. 97, wordende door U. J. WESTERHUIS en Vrouw in eigendom bewoond. Om op den 1 November 1827 te aanvaarden; kunnende de Behuizing, daags vóór en op den dag van Verkoop, des voormiddags van 10 tot 12 en des namiddags van 2 tot 4 uren, worden bezigtigd.

De bewijzen van Eigendom en Veilconditiën zullen, op de gewone plaatsen, ter lezing liggen.

E. J. OFFERHAUS,
Advokaat en *Notaris.*

, Mr. E. VAN EERDE, Advokaat en Notaris, residerende te *Groningen*, is voornemens, op *Vrijdag*, den 27 Julij 1827, des avonds te 7 uren, ten huize van den Kastelein J. EEKHOFF Tz., in *de Pool*, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek te Verkoopen, ten overstaan van het VREDEGEREGT van het 1ste Kanton *Groningen*:

I. Den EIGENDOM van ongeveer 6 Bunders *Land*, onder *Feerwerd* gelegen, wordende bij FROUKE PIETERS CLEVERINGA, Wedw. JACOB JACOBS VAN DER LAAN, onder Vaste Beklemming gebruikt, voor eene jaarlijksche huur van *f* 28 — 25.

En, ten overstaan van het VREDEGEREGT van het 2de Kanton *Groningen*:

II. Eene BEHUIZING, staande en gelegen in de Nieuwe Kijk-in 't Jat-straat, te *Groningen*, op den hoek van de Rozen-straat, geteekend letter F no. 162 V, en rood letter M no. 180, laatst door wijlen R. DE GRAAFF in eigendom bewoond geweest.

De Behuizing is ten dage van Verkoop, des morgens van 9 tot 12 en des namiddags van 2 tot 4 uren, te bezien, en de Verkoop-Conditiën zullen, drie dagen vóór den Verkoop, ter gewone plaatsen ter lezing liggen.

Mr. E. VAN EERDE,
Advokaat en *Notaris.*

, Mr. G. J. KEISER, openbaar Notaris ter residentie van *Groningen*, is voornemens, op *Maandag*, den 30 Julij 1827, des avonds te 7 uren, ten huize van den Kastelein C. VAN DER NAP, in *de Unie*, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek, op Strijkgelds Conditiën, te Koop te presenteren: I. Eene weldoortimmerde HEEREN BEHUIZING, met TUIN en STALLING, staande te *Groningen*, in de Visscher-straat, Noordzijde, geteekend letter D no. 47, laatst bewoond door den Heer H. TEN KATE. II. Een HUIS, te *Groningen*, in de Harderinge-straat, Westzijde, met OPEN GROND daar achter, geteekend letter W no. 102. III. De VASTE BEKLEMMING van ongeveer 4 Bunders *Land*, aan den *Paddepoelster-weg*, doende tot vaste huur *f* 64 — 00 op Midwinter, thans in gebruik bij J. G. VAN DER VEEN. IV. Eene BEHUIZING, zijnde eene *Bakkerij*, staande te *Groningen*, in de Nieuwe Ebbinge-straat, Westzijde, geteekend letter H no. 54, laatst bewoond door de Wedw. E. SCHERPHUIS. V. Eene VROUWEN ZITPLAATS in Der A Kerk, zijnde de 3de Plaats in de 2de Bank, achter den Pilaar, naar den Toren, Noordzijde, geteekend no. 531. Om te aanvaarden het perceel no. 1 en 4 veertien dagen na den finalen Toeslag, het perceel no. 2 op November, het perceel no. 3 op Gregori naastkomende en het perceel no. 5 dadelijk bij den Toeslag. Over het perceel no. 4 kunnen ⅝ van den Koopschat, naar 5 pro cent, blijven uitstaan.

, Mr. G. J. KEISER, openbaar Notaris, ter Residentie van *Groningen*, is voornemens, op *Dingsdag*, den 7 Augustus 1827, des avonds te 7 uren, ten huize van den Kastelein CASPER VAN DER NAP, in *de Unie*, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek, op Strijkgelds Conditiën, te Koop te presenteren: ZES WOONKAMERS, staande te *Groningen*, aan het Hoendiep, buiten de A-poort, Zuidzijde, geteekend letter A, Nommer 9, 10, 11, 12, 13, 14; zullende ieder afzonderlijk worden gepresenteerd. Om te aanvaarden op November eerstkomende, en kan hierover de helft van den Koopschat, tegen 5 ten honderd en voorts op gewone Voorwaarden, blijven uitstaan.

, Mr. A. H. KONING, openbaar Notaris in het Kanton *Pekela*, residerende te *Bellingwolde*, zal, ten verzoeke van de gezamenlijke Erfgenamen van wijlen H. F. BREGENBEEK en ALBERTJE HARBERTS, in leven Echtelieden, gewoond hebbende en overleden te *Bellingwolde*, op *Vrijdag*, den 27 Julij 1827, des avonds te vijf uren, ten huize van den Koopman J. J. OTERDOOM, te *Bellingwolde*, publiek Verkoopen, of, voor den tijd van vier achtereen volgende jaren, Verhuren:

Eene BOEREN BEHUIZING en SCHUUR, geteekend no. 76, met twee opstrekkende, aan elkander gelegene, Heerden LANDS, groot ongeveer 38 Bunders, staande en gelegen te *Bellingwolde*, thans in huur bewoond door den Landgebruiker S. VAN DER TUUK.

Elf Bunders LAND, in eene opstrekking van af den Hamster-weg tot de Rivier de Aa, gelegen in *den Ham*, onder *Bellingwolde.*

Een Bunder 50 Roeden LAND, gelegen op het Bovenland, mede in *den Ham*, onder *Bellingwolde.*

Drie Bunders 50 Roeden LAND, mede aldaar, in het Binnenland gelegen.

En twee Bunders Uiterdijks LAND, bij de *Boneschans* gelegen.

Zullende de Conditiën, zoo van Verkoop als Verhuring, in tijds te lezen zijn bij J. J. OTERDOOM voornoemd, alsmede ten Kantore van gemelden Notaris.

, Mr. A. H. KONING, openbaar Notaris in het Kanton *Pekela*, residerende te *Bellingwolde*, gedenkt, ten verzoeke en ten huize van de Weduwe BEREND B. BONESCHANSKER, op de *Boneschans*, Gemeente *Nieuwe Schans*, en CONS., op *Zaturdag*, den 28 Julij 1827, des avonds te vijf uren, publiek te Koop te presenteren: eene BEHUIZING en SCHUUR, geteekend no. 242, zijnde eene welgelegene *HERBERG*, en voor den Handel tevens geschikt en ingerigt, met HOF en TUINEN daaraan en achter gelegen, als mede een ARBEIDERS HUISJE, geteekend no. 243, en TUIN; alles staande en gelegen op de *Boneschans* voormeld.

Zullende de Voorwaarden van Verkoop in tijds te lezen zijn ten huize van Verkoop en ten Kantore van den Notaris voormeld.

, Mr. S. REIJNDERS en Mr. J. D. TRESLING, Notarissen in het Kanton *Appingedam*, gedenken, ten verzoeke van den Heer E. SCHELTENS, Eigenaar, wonende te *Scharmer*, en op schade en bate van de Wedw. WOLBERT SMIT, Kasteleinsche te *Delfzijl*, publiek te Verkoopen: eene BEHUIZING, zijnde eene neringrijke *Herberg*, met PAKHUIS en BLEEKVELD, staande en gelegen in de Land-straat, te *Delfzijl*, wijk D no. 78, op Zijlvestergrond, doende jaarlijks tot grondpacht *f* 3 — 25.

Deze Verkoop zal plaats hebben op *Dingsdag*, den 31 Julij 1827, des avonds te 6 uren, ten huize van de Wedw. WOLBERT SMIT opgemeld.

, HOUTVEILING.

Door een' bevoegden BEAMBTE zal er, op *Woensdag*, den 25 Julij aanstaande, des voormiddags te 11 uren, ten huize van den Logementhouder M. M. MARTENS, te *Windeweer*, onder werkelijke Houtkoopers, worden Verkocht: eene lading ARENDALSCHE JUFFERS, van meer dan 1000 stuks, van 4 tot 12 Ellen lang, benevens eene partij VUREN BALKEN.

Alsmede nog eene lading extra mooije GREINEN of zoogenaamde MALM BALKEN, lang van 4 tot 12 Ellen, en waar onder zwaar zijn van 40 tot 45 Duimen.

, *DONDERDAG*, den 26 Julij 1827,

des namiddags te 5 uren precies, zal, door de *Firma* BOS & COMP., voor de Behuizing van den Kastelein L. KLEERSNIJDER, aan de Groote Markt, voetstoots, aan de meestbiedenden, worden Verkocht: eene aanzienlijke partij best BEHANGPAPIER, in diverse soorten; RANDEN en SCHOORSTEENSTUKKEN; voorts twee Nieuwe complete Stellen uitmuntend BEDDEGOED, met JAPONSCHE en WOLLEN DEKENS; eene partij Kistjes veritable EAU DE COLOGNE en meer andere GOEDEREN; hetwelk alles *Woensdags* namiddags en op den dag van Verkoop, ten huize bovengemeld, kan worden bezien, alwaar de Notitiën alsdan zullen zijn te bekomen.

, TE HUUR,

tegen 1mo November: eene BEHUIZING, in de Oude Boteringe-straat, voorzien van eene geschikte BOVENWONING, wordende thans door den *Koeken Banketbakker* H. J. SCHUTTER bewoond, zijnde tevens geschikt tot velerhande Affaires. Te bevragen bij J. T. CREMER, *Koopman*, in de Folteringe-straat. —— *Groningen* den 23 Julij 1827.

, **Bij H. TAMMENS** zijn thans de NIEUWE HARINGS te bekomen, per stuk voor 10 centen, en bij het vaatje merkelijk minder in prijs.

, De Apotheker J. C. H. VAN HARINXMA, te *Leeuwarden*, heeft de eer te berigten, dat zijn *CORRESPONDENT* in de GOMMA, voor *Groningen*, de Heer E. F. A. ROST, *Kruidenier*, in de Oude Ebbinge-straat, thans weder van dat ARTIKEL voorzien is; terwijl het voor de *Provincie* mede verkrijgbaar is gesteld bij den Heer *Apotheker* A. BUSCHER, te *Winschoten*; wordende dit *Middel* bij voortduring met het beste gevolg aangewend bij *teringachtige*, *zwaar hoestende* en aan *borstkwalen* sukkelende lijders.

, Bij E. DE BOER & ZOON, *gekwalificeerde Kollekteurs der KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ*, zijn te bekomen, voor de ZESDE KLASSE der 136ste LOTERIJ, welke op *Maandag*, den 23 Julij 1827, begint te Trekken, LOTEN IN KOOP, een geheel Lot *f* 70 — 00, Half *f* 35 — 00, Kwart *f* 17 — 50, Achtste *f* 8 — 75, Zestiende *f* 4 — 37½; alsmede IN HUUR, voor de *eerste week*, een geheel Lot *f* 16 — 00, Half *f* 8 —, Kwart *f* 4 — 00, en een Achtste *f* 2 — 00.

, Een APOTHEKERS BEDIENDE, met November willende geplaatst zijn, vervoege zich, met *gefrankeerde Brieven* en van goede Getuigschriften voorzien bij

Groningen den 24 Julij 1827. F. J. HOITSEMA.

Te *GRONINGEN*, bij de ERVEN van de Wedw. A. S. HOITSEMA, in de Oude Boteringe-straat. Met *autorisatie*.

BIJVOEGSEL,
BEHOORENDE TOT DE
GRONINGER COURANT,
van *Dingsdag den 24 Julij* 1827. No. 59.

COLLEGIUM PHILOSOPHICUM.

De jonge lieden, die, met October 1827, hunne studiën wenschen aan te vangen in het Collegium Philosophicum, en van voornemen mogten zijn, aanzoek te doen tot het verkrijgen van eene beurs uit 'sRijks kas, zullen gehouden zijn, hun daartoe strekkend verzoek, vóór den 1 September 1827, in te zenden bij den heer Gouverneur der provincie, waarin zij woonachtig zijn.

Bij die verzoeken zal moeten worden overgelegt: 1°. een getuigschrift van het gemeentebestuur der woonplaats van den adressant, zoo omtrent zijn goed zedelijk gedrag, als ten bewijze, dat zijne omstandigheden, of die van zijne betrekkingen, niet toelaten, dat hij geheel, of gedeeltelijk op eigene kosten bij het Collegium verblijve; 2°. een aanbod van ouders of betrekkingen, om een daarbij bepaald gedeelte der kosten van verblijf te Leuven te betalen; kunnende het overleggen van zoodanig aanbod alleen worden nagelaten, wanneer het getuigschrift onder no. 1 het bewijs oplevert van volstrekt onvermogen.

Wordende voorts hierbij herinnerd, dat, om in het Collegium te kunnen worden toegelaten, men vooraf moet zijn ingeschreven als student bij de hoogeschool te Leuven, waartoe noodig is het vertoonen van een bewijs van, door een bevoegd school-bestuur, te zijn bekwaam verklaard tot het bijwonen der akademische lessen, en, ingeval van partikulier onderwijs, het ondergaan van een examen voor de letterkundige faculteit bij genoemde hoogeschool. Ook zal elk jongeling, bij zijne aankomst te Leuven, moeten voorzien zijn van de noodige lijfkleederen, en van circa vijftig guldens aan geld, tot het aankoopen der vereischte boeken.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
L. VAN GOBBELSCHROIJ.

Op Woensdag, den 25 dezer, des middags te 12 uren, zal, ten overstaan eener commissie uit de heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, in het openbaar, in de vergaderzaal der Staten, te Groningen, worden overgegaan tot de uitloting van negentien stuks Aandeelen, ieder ad *f* 1000 — 00, in de Negotiatie van *f* 170,000 — 00, tot buitengewone Reparatiën aan de Zeeweringen, Kanalen, enz. in deze Provincie, over 1824 en 1825, en welke Aandeelen, ingevolge art. 7 van het plan van voorschrevene Negotiatie, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 17 Augustus 1824, no. 146, op den 1 November 1827 zullen worden afgelost.

Groningen den 3 Julij 1827. *De Gouverneur van de Provincie Groningen:* G. W. VAN IMHOFF.

WAARSCHUWING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen*, in aanmerking nemende, dat vele Ingezetenen, door onachtzaamheid of onkunde der, omtrent het wekelijks opscheppen en reinigen der Goten en Riolen, in het Reglement van Policie voorkomende bepalingen, hunne Goten en Riolen, of in het geheel niet, of op andere dagen en uren opscheppen, dan die, welke daartoe bij het gemeld Reglement zijn aangewezen, terwijl in dit laatste geval de opgeschepte Goot-vuilnis niet geregeld en spoedig genoeg kan worden weggevoerd;

Overwegende, dat deze nalatigheid, in het voldoen aan de voorschriften van het Reglement van Policie, bij langere voortduring zeer nadeelige gevolgen zou moeten doen vreezen voor de gezondheid, daar die vuilnis, vooral in het tegenwoordige jaargetijde, spoedig overgaat tot een' staat van gisting, waardoor de lucht in derzelver nabijheid ten eenemale bedorven en voor de inademing allerschadelijkst wordt;

Overwegende, dat, hoe zeer een ieder, door de in der tijd plaats gehad hebbende publicatie van het Reglement van Policie, regtens wel moet gerekend worden, genoegzame kennis te dragen van alle daarbij gemaakte voorzieningen, de ondervinding desniettemin doet zien, dat eene herinnering, nopens de hier bedoelde bepalingen, niet overbodig zal wezen, ter bereiking van het oogmerk, om de straten, enz. zoo gezuiverd en gereinigd te hebben, als dezelve behooren te zijn;

Hebben goedgevonden en verstaan, de Ingezetenen bij deze te herinneren aan het bepaalde bij art. 75 van het Reglement van Policie, luidende hetzelve als volgt:

„Een ieder zal, ten minste eenmaal in de week, tot den bodem toe opscheppen of doen opscheppen de Goten of Riolen, welke voor of bijlangs zijn Erf loopen, alsmede de straat schoon aanvegen, en deze laatste vuilnis op dezelve in een' hoop brengen. En zal dit moeten gedaan worden des *Donderdags* voormiddags, door de Ingezetenen, bij welke de Menners zich, ingevolge art. 95, dien dag ter opneming der vuilnis vervoegen; en des *Vrijdags* voormiddags, door die Ingezetenen, bij welke de Menners, volgens evengenoemd artikel, ten gezegden einde, des *Vrijdags* komen. Voorts zal ook een ieder verpligt zijn, om op *Vrijdag* de Rijp, voor of bijlangs zijn Erf liggende, vóór Zonne ondergang te schrobben en schoon af te spoelen, of zulks te laten doen."

Wordende een iegelijk wijders, voor zoo veel des noods, gewaarschuwd, dat iedere overtreding van het bovenstaande, volgens art. 406 van hetzelfde Reglement, gestraft wordt met eene boete van 60 cents tot 3 glds. en gevangenis van één tot drie dagen, ieder afzonderlijk, of beide te gelijk, voor de *eerstemaal*; en voor de *tweede-* en *derdemaal* met zoodanige hoogere straffen, als in art. 407 en 408 zijn vastgesteld.

En opdat deze kome ter kennis van een ieder, zal deze worden gedrukt en aangeslagen, waar zulks gebruikelijk is, en voorts in de Groninger Courant geplaatst.

Gedaan in het Raadhuis te *Groningen*, den 21 Junij 1827.

Burgemeester en Wethouderen: J. F. VAN IDDEKINGE.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: HORA SICCAMA.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen* brengen ter kennis van het Publiek, dat op den 24 Augustus aanstaande, de heugelijke JAARDAG van ZIJNE MAJESTEIT DEN *KONING*, des namiddags precies te 2 uren, van Stads wege zal worden Verharddraafd, tot *Prijs:* een WAGENGEREIDE met HOOFDSTELLEN en verder TOEBEHOOREN, voor twee Paarden, rijkelijk met ZILVER gemonteerd, en tot *Premie:* een fraai PIKEURS HOOFDSTEL, mede rijkelijk met ZILVER gemonteerd; zullende op deze Harddraverij worden toegelaten alle Paarden, welke tot genoegen der Keurmeesters zijn.

De aanteekening en keuring der Paarden zal plaats hebben bij het Raadhuis, des morgens te 9 uren.

Groningen den 16 Julij 1827.

Burgemeester en Wethouderen voornd.: J. F. VAN IDDEKINGE.
De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: R. LOHMAN.

VERSLAG *over den staat en het beheer van de Provincie Vriesland, uitgebragt door den heer* Gouverneur *in de vergadering der Provinciale Staten, gehouden te* Leeuwarden, *op Dingsdag, den 3 Julij 1827.*

(Overgenomen uit de *Leeuwarder Courant.*)

EDELE GROOT ACHTBARE HEEREN!

Gewigtig en belangrijk is voorzeker het tijdstip, waarop de Provinciale Staten over het geheele Rijk bijeenkomen, om de gewestelijke belangen tot een onderwerp van derzelver onderzoek en raadplegingen te stellen; — gewigtig en belangrijk het voorschrift van een wijs en verlicht Koning, dat in die bijeenkomsten, door het Provinciaal Bestuur, aan de gewestelijke Staten, en als het ware in hen, aan al de ingezetenen, die zij vertegenwoordigen, een algemeen overzigt van den staat der Provincie moet gegeven worden.

Door deze verpligting toch wordt het Provinciaal Bestuur als van zelf er toe gebragt, om op een bepaald tijdstip het verrigte, gedurende het afgeloopen jaar, zich voor den geest te brengen, de voornaamste gebeurtenissen in een kort bestek bijeen te trekken, de gevolgen daarvan gade te slaan, om het tegenwoordige te ontvouwen, en, met voorzigtigen blik in het toekomende, zoodanige maatregelen voor te bereiden, als, tot bevordering van algemeen welzijn, uitbreiding van nijverheid, verspreiding van verlichting en verbetering van alle takken van bestuur, strekken kunnen. Hoe gewigtiger en belangrijker deze taak is, hoe moeijelijker de volbrenging van dezelve voor mij moet zijn, aan wien, slechts sedert een kort tijdsbestek, de bevordering der belangen van dit zoo aanzienlijk Gewest toevertrouwd en aanbevolen is; en die derhalve voor als nog niet geacht kan worden, die lokale kennis verkregen [illegible] van een langdurig onderzoek, aan velen Uwer zoo eigen is, en tevens zoo onontbeerlijk beschouwd moet worden, om in het algemeen, maar vooral ook over onderwerpen den physiken staat der Provincie betreffende, met eenig vertrouwen te durven oordeelen, zonder door vooroordeelen afgeleid, of door enkele theoriën in het dwaalspoor gebragt te worden.

Dan, Ed. Gr. Achtb. Heeren! deze moeijelijkheid mag mij niet verhinderen, om den staat van dit Gewest voor UEd. Gr. Achtb. bloot te leggen, en bij het verslag, dat ik UEd. Gr. Achtb., ook namens heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, deswege wensch aan te bieden, mijne inzigten over deze en gene punten, welke in de behandeling zullen voorkomen, met bescheidene vrijmoedigheid voor te stellen.

Vestigen wij echter, alvorens daartoe over te gaan, het oog op de algemeene voorregten, waarin wij mogen deelen; de vrede, rust en orde, die wij in dit goede land zoo ruimschoots genieten, onder het verlicht en weldadig bestuur van eenen Vorst, wiens rustelooze zorgen voor het geluk en de welvaart zijner Onderdanen, de bewondering en den naijver onzer naburen opwekken; maar die elk Nederlandsch hart met warme dankbaarheid vervullen, en in dezelve den wensch en het verlangen moeten doen ontgloeijen, om 's Konings heilzame oogmerken met alle kracht te schragen, en Hoogstdeszelfs wijze en vaderlijke bedoelingen te helpen bevorderen.

Of zouden wij in het afgeloopen jaar geene nieuwe bewijzen van 's Konings bezorgdheid ontvangen hebben, die ons tot die dankbaarheid, verknochtheid en medewerking als het ware op nieuw behooren aan te sporen?

Staat het niet als met onuitwischbare letters in het hart van elk onzer geschreven, hoe de werkzaamheden van het Kadaster aan den Koning de overtuiging gegeven hebben, dat dit Gewest boven maten en buiten evenredigheid met andere Provinciën in de grondlasten draagt, en Hoogstdezelve gewenscht heeft, die ongelijkheid reeds dit jaar voor een gedeelte te herstellen, en in volgende jaren geheel te doen verdwijnen; waardoor de grondlasten, in een bestek van weinige jaren, niet meer, dan ⅓ zouden zijn verminderd geworden? En, zoo omstandigheden de verwezenlijking hiervan, tot nu toe, in den weg staan, zijn wij den Koning daarom voor Hoogstdeszelfs ijverige bemoeijingen, ook in het belang van dit Gewest, minder dankbaarheid verschuldigd? En mogen wij niet met zekerheid vertrouwen, dat de meer uitgebreide werkzaamheden van het Kadaster, steeds dezelfde uitkomsten opleverende — waarvan de overtuiging bij ons allen levendig bestaat — dit Gewest dan ook door 's Konings onvermoeide zorgen eerlang de vruchten zal genieten, waarvan het gedeeltelijk genot ons door Hoogstdenzelven reeds dit jaar was toegedacht?

Herinneren wij ons met dankbaarheid, dat de bezorgdheid, die bij velen ten aanzien der organisatie van de regterlijke magt bestond, en die de mogelijkheid deed vooronderstellen, dat dit Gewest van een Provinciaal Hof verstoken zoude blijven, geheel verdwenen is; en wij ons mogen verheugen, dat Zijne Majesteit aan hetzelve voortdurend eene inrigting verzekerd heeft, waarop, en te regt, elke Vries, die zich de hooge achting te binnen brengt, waarin het Hof alhier steeds gestaan heeft, den grootsten prijs stelt.

Ook ten dezen is het voor ons behoefte, 's Konings wijsheid en goedheid hier de verschuldigde hulde toe te brengen, en deze weldaad te rangschikken onder die, welke bij ons niet alleen, maar ook bij het nageslacht niet in vergetelheid zullen komen.

Wanneer wij nu tot de beschouwing overgaan van hetgene de inwendige gesteldheid van dit Gewest, sedert UEd. Groot Achtb. laatste gewone bijeenkomst, betreft, dan vordert de Landbouw, als eerste en voornaamste bron van welvaart, de aandacht van UEd. Groot Achtb. al dadelijk bezig te houden; — zoo nog gedurende 1826, op vele plaatsen, de gevolgen van de overstrooming van 1825 droevige sporen nalieten, en dit vooral ten aanzien der graslanden van het Zuidelijk deel der Provincie het geval was, is het echter gebleken, dat die bouwlanden, welke in 1825 onvruchtbaar zijn geweest, bij eene goede en doelmatige behandeling en bearbeiding in 1826, zeer goede vruchten hebben opgeleverd; — dit heeft vooral ten aanzien van de gerst plaats gehad, zijnde dit gewas uitstekend en zeer zwaar van stroo uitgevallen.

De groote droogte en hitte heeft in het algemeen te weeg gebragt, dat de hoeveelheid en zwaarte van het gewonnen zaad niet aan de verwachting beantwoord heeft; — de oorzaak hiervan schijnt aan het te haastig rijpen en sterk indroogen der korrels te moeten worden toegeschreven; — dit was echter van minder invloed op de tarwe, dan op andere gewassen: — 25 mudden waren echter het meeste, dat een bunder rogge of tarwe kon opleveren.

De boekweit-teelt was in allen deele zeer gunstig, en zelden levert dezelve zulke algemeen voordeelige uitkomsten op, als dit in het afgeloopen jaar plaats gehad heeft. Die van het vlas was daarentegen zeer onvoordeelig, hetwelk vele arbeidslieden, die 's winters door de vlasbraak hun bestaan vinden, van werk beroofd heeft. De verbeterde prijs van de meeste graansoorten heeft den Landman, in de mindere opbrengst van sommige producten, te gemoet gekomen.

Over het geheel is het gewas der aardappelen tamelijk wel uitgevallen, de qualiteit was uitmuntend, maar de quantiteit was meestal zeer middelmatig, doordien de vrucht, wegens de droogte, klein van stuk bleef.

De prijzen waren afwisselend, doch beter, dan in vorige jaren.

De graslanden hebben door de droogte en buitengewone warmte veel geleden, en schaarschheid van gras is daarvan het gevolg geweest. Het hooi werd wel zeer goed gewonnen, maar leverde slechts eenen kleinen voorraad op; de namaaijing was onbeduidend. Deze staat van zaken oefende natuurlijk invloed uit op de quantiteit boter en kaas, die in het verleden jaar gemaakt werd, die dan ook minder, dan in andere jaren, geweest is; de prijzen waren daarentegen buitengewoon hoog. De middelprijs van de boter op de markten van *Leeuwarden* en *Sneek*, gedurende het jaar 1826 verhandeld, bedraagt *f* 32 — 80: — in de maand November ll. zijn de hoogste prijzen besteed, en is de boter toen tot *f* 42 — 25 gerezen. De middelprijs der kaas is, gedurende hetzelfde tijdstip, *f* 14 — 87½ geweest.

De producten van den Vrieschen Landbouw vinden steeds den ruimsten aftrek, en leveren aan den handel belangrijke bronnen van welvaart op.

De uitvoer van *Boter*, *Kaas*, *Vlas* en *Haver* is in het afgeloopen jaar weder aanzienlijk geweest; zonder de reeds vermelde omstandigheden, zoude vermoedelijk de uitvoer van Boter die van het jaar 1825 overtroffen hebben.

Intusschen zijn in 1826 alleen te *Harlingen* 144,918 vierendeels en 22,012 achtsten Boter, meerendeels naar *Londen*, uitgevoerd.

De Vriesche Kaas, alhoewel, door de hooge regten in *Engeland*, een' minder

voordeeligen tak van handel opleverende, heeft echter in uitvoer toegenomen.

Aanzienlijke quantiteiten Vlas, en eene menigte ladingen Haver zijn, vooral van *Harlingen*, naar *Londen*, *Hull*, *Newcastle*, en andere Britsche havens, afgescheept.

In het algemeen levert de handel, die te *Harlingen* gedreven wordt, de aangenaamste vooruitzigten van welvaart voor die Stad op; — hare handelsbetrekkingen breiden zich steeds uit; — in het jaar 1826 zijn aldaar 451 schepen uit zee binnen gekomen, en 493 uitgezeild.

De handel in Oostzeesch en Noordsch Hout, welke tak een voornaam deel van welvaart uitmaakt, neemt toe, en verschaft aan vele handen het noodige werk.

De ondervinding doet zien, dat vele gebruikers van gezaagd hout, welke voormaals elders ter markt gingen, thans hunne behoeften te *Harlingen* inkoopen.

Deze handel heeft tevens eenen gunstigen invloed op de Houtzaagmolens, die steeds een ruim vertier ondervinden.

In het jaar 1826 zijn, buiten eenige ladingen *Pek*, *Teer*, *Hennep*, enz., te *Harlingen* direct uit zee binnengeloopen 54 Schepen met ladingen *Oostzeesch Hout*, en 192 Schepen met ladingen *Noordsch Hout*, hetwelk vorige jaren aanmerkelijk overtreft, wanneer men daarvan het jaar 1825 uitzondert, als wanneer, uit hoofde der toen plaats gehad hebbende omstandigheden, meer *Paalhout* is aangevoerd.

In 1825 was de handel en vaart met *Klipzout* uit *Liverpool*, waarmede de uitvoer van Schors naar die plaats in verband stond, vrij belangrijk; — de bepalingen, door het Engelsche Gouvernement, in het begin van 1826, ten nadeele van onze Nederlandsche Scheepvaart daargesteld, hebben dezen handel bijna doen te niet loopen; zoodat, in laatstgenoemde jaar, de aanvoer van dit artikel zich meerendeels bepaald heeft tot eenige ladingen Fransch Zout en Engelsch Klipzout, over *Hamburg* aangebragt.

De *Groenlands-* en *Straatdavids Visscherij-Societeit*, te *Harlingen* gevestigd, is, in het afgeloopen jaar, eene ongunstige vangst ten deel gevallen.

Van de vier uitgeruste Schepen, zijn slechts twee met ruim 100 quardeelen [illegible] één uit Straatdavids ledig is geretourneerd, en het nieuw gebouwde Schip *Harlingen*, in de maand Augustus, in Straatdavids, op 72 graden, van IJsbergen omringd, nog gezien, aldaar verloren gegaan is; men blijft echter de hoop voeden, dat de Equipaadje gered zal zijn.

De Scheepsbouw, die belangrijke tak van welvaart, welke aan vele standen in de Maatschappij deszelfs voordeelen mededeelt, bloeit algemeen in deze Provincie, en neemt, met name te *Harlingen*, aan de *Lemmer*, in de *Joure* en te *Grouw*, zeer toe. Zonder van andere te gewagen, zal ik hier slechts aanhalen, dat, behalve drie Schepen voor de West-Indische Vaart, in 1824, op de voormalige Werf der Marine te *Harlingen* gebouwd, later aldaar eenige Koopvaarders en één Schip voor de Groenlands- en Straatdavids-Visscherij-Societeit getimmerd zijn; terwijl in het vorige jaar een Kofschip geheel afgebouwd, en drie groote Koopvaarders op stapel gezet zijn, welke welhaast afgebouwd kunnen worden.

Min gunstig, Ed. Gr. Achtb. Heeren! is het overzigt, hetwelk sommige Fabrijken en Trafijken opleveren: — de Zoutziederijen gaan achteruit, en hebben minder, dan in vorige jaren gewerkt; de klagten hier over bepalen zich niet alleen tot deze Provincie, maar strekken zich ook tot andere uit; de oorzaken van dit verval worden zeer onderscheidenlijk opgegeven en beoordeeld; het algemeen gevoelen, dat de sluikerijen, die ten aanzien van den impost op het zout aan de grenzen plaats grijpen, dit verval zouden doen geboren worden, schijnt overdreven, en meer waarschijnlijk is het, dat onderscheidene omstandigheden daarbij komen, om die uitkomsten te weeg te brengen.

Ik mag mij overtuigd houden, dat de oorzaken, die tot het verval der Zoutziederijen aanleiding kunnen geven, de bezorgdheid des Konings niet ontgaan; en dat, indien inderdaad kwade praktijken de welvaart van den eerlijken Fabrikant in den weg staan, door Hoogstdenzelven niets onbeproefd zal gelaten worden, om dezelve krachtdadig tegen te gaan, en verder die maatregelen te beramen, die tot opbeuring van gezegde Fabrijken dienstig kunnen zijn.

De Branderijen in deze Provincie nemen, ten gevolge van den vermeerderden invoer van Hollandsche Jenever, allengskens af; — drie derzelve hebben in het afgeloopen jaar opgehouden te werken; de Brouwerijen blijven op dezelfde hoogte.

De Steenbakkerijen hebben een ruim debiet, en, bij de toenemende vooruitzigten, dat welhaast in deze Provincie meerdere Straatwegen zullen aangelegd worden, zullen dezelve ook in de gelegenheid komen, de voordeelen, die daaruit spruiten, met andere te deelen.

Ook de Panfabrijken hebben een goed vertier, en het uitzigt voor dezelve is niet ongunstig.

Dit kort overzigt, Ed. Gr. Achtb. Heeren! betrekkelijk den Landbouw, Koophandel en staat der Fabrijken in deze Provincie, gedurende het afgeloopen jaar, zal UEd. Gr. Achtb., vertrouw ik, de overtuiging geven, dat hetzelve vele gunstige zijden aanbiedt, en dat de welvaart en voorspoed van Vriesland, met die der meest gezegende Provinciën van dit Koningrijk, kunnen wedijveren.

Dan, mogt dit Gewest in vele zegeningen deelen, het bleef echter niet van rampen bevrijd.

Eene verwoestende ziekte openbaarde zich in de maand Julij, verspreidde zich met steeds toenemende woede, en sleepte eene menigte slagtoffers ten grave; de wonden, daardoor aan zoo vele huisgezinnen en familiën toegebragt; — de ellende, armoede en treurige gevolgen, welke die ziekte onder de min vermogenden verspreid heeft; — de buitengewone middelen, die in het werk gesteld zijn, om dáár, waar de anders zoo welwillende, ja dikwijls met opofferingen verzelde zorgen der gewone Geneeskunst-oefenaren te kort schoten, de zieken van behoorlijke medicinale hulp te voorzien, — zijn nog te levendig in het geheugen van elk Uwer, dan dat ik daarbij zoude behoeven stil te staan, of dezelve aan UEd. Gr. Achtb. te schetsen. Maar, dank zij de edelmoedigheid onzer Landgenooten! dat wij, bij de treurige herinneringen, die deze ziekte in zoo vele opzigten achterlaat, met dankbaarheid aan de zoo milde bijdragen gedenken mogen, die van alle deelen van het Rijk, als om strijd, herwaarts vloeiden, om in de moeijelijke omstandigheden van zoo vele ongelukkigen te gemoet te komen, en derzelver deerniswaardig lot te helpen lenigen. Door de onvermoeide en doelmatige pogingen van de alhier te *Leeuwarden* gevestigde Commissie van verzorging, die door mij tot Provinciale Commissie benoemd is, en welke die taak met de meeste bereidwilligheid op zich genomen heeft; en door de loffelijke werkzaamheden van zoo vele andere, over de Provincie verspreide, Commissiën, zijn de milde giften van onze Landgenooten zoo oordeelkundig en op eene zoo geschikte wijze aangewend, dat de zegeningen dier milddadigheid overal, en algemeen zoo veel mogelijk gelijkmatig, verspreid zijn geworden, en, bij de zoo hoog gestegene behoeften, overal verzachting en voorziening in de eerste en meest noodwendige behoeften hebben kunnen aangebragt worden. Behalve de groote hoeveelheden linnen, kleederen, dekens, levensmiddelen, ververschingen en dergelijke, in natura bij de Provinciale Commissie ontvangen, heeft dezelve over een montant van circa *f* 110,000 kunnen beschikken; en wanneer men dan nagaat, welk een schaarschen onderstand aan elk huisgezin gegeven is kunnen worden, dan eerst zal men zich een regt denkbeeld van de groote armoede en behoefte kunnen maken, die deze zoo geduchte ramp te weeg gebragt heeft. De Provinciale Commissie van onderstand, die ik hier openlijk voor hare zoo wel verrigte werkzaamheden mijnen dank betuig, maakt zich gereed, om welhaast van het gebruik der aan hare zorg toevertrouwde gelden verslag af te leggen, en daaruit zal de doelmatigheid en naauwkeurigheid blijken, waarmede dezelve de soms moeijelijke taak ten einde gebragt heeft, met welke zij zich zoo vrijwillig belast heeft.

Dan, ik zoude slechts ten halve aan de waarheid hulde doen, indien ik niet tevens hier gewaagde van de zorg, waarmede de algemeene en bijzondere Armen-Directiën in de nooden en behoeften van dat tijdstip hebben voorzien.

De Stedelijke en Grietenij-Besturen hebben zich beijverd, dáár subsidiën te verleenen, waar de behoeften te groot waren, om door gewone middelen bestreden te kunnen worden; en het Provinciaal Bestuur heeft gemeend, geen beter gebruik van de algemeene kas te kunnen maken, dan door het verleenen van onderstand dáár, waar zulks noodig was, om het doen van bezwarende omslagen, ter bestrijding der buitengewone kosten, door de ziekte veroorzaakt, te verminderen of voor te komen.

Alle mogelijke middelen, om de gevolgen dezer geduchte ziekte tegen te gaan, zijn genomen; — de staat der Kerkhoven is onderzocht, en dáár, waar zulks noodig geoordeeld werd, zijn dezelve verhoogd, aangevuld, verbeterd of vernieuwd. Op het gesloten houden der graven is order gesteld, en bij de vrees, die zich bij sommigen opdoet, dat, onder ongunstige omstandigheden, die de goede God genadiglijk verhoede, de sporen der ziekte zich dit jaar weder zouden kunnen opdoen, zijn, en met de Plaatselijke Besturen, en met de Provinciale Geneeskundige Commissie, schikkingen gemaakt, om daarvan ten spoedigste onderrigt te zijn, ten einde dadelijk al die middelen van voorzorg en hulp aan te wenden, die onder het menschelijk bereik gelegen zijn.

Was reeds, ten tijde van UEd. Groot Achtb. laatste gewone bijeenkomsten, veel gedaan, om de onheilen te herstellen, die de stormen van de maand Februarij 1825 hadden doen geboren worden, veel bleef er nog te doen overig, om de Zeeweringen te verbeteren en te versterken, en daardoor het Gewest voor nieuwe onheilen, onder den Goddelijken zegen, te bevrijden.

De gewone middelen der Dijks-Besturen konden niet geacht worden voldoende te zijn, om dit doel te bereiken; maar evenzeer was het van belang, te zorgen, dat dit onvermogen geene aanleiding gaf, om het nuttige en noodzakelijke achterwege te doen blijven.

Het werd derhalve onvermijdelijk, een opzettelijk onderzoek te doen plaats hebben, ten einde te bepalen, wat tot beveiliging der Provincie reeds daargesteld was, of nog zoude behooren daargesteld te worden; de kosten van een en ander te berekenen, om dan vervolgens te regelen, hoedanig daarin zoude worden voorzien, en eene verrekening daar te stellen van de Subsidiën, die, in de eerste dagen van het onheil, uit Rijks en Provinciale kassen waren gegeven, om de meest dringende behoeften te dekken.

Ten einde daartoe te geraken, benoemde Zijne Majesteit in de maand Augustus ll. den heer Staatsraad DE LA COSTE, met last, Hoogstdenzelven een rapport aan te bieden wegens de kosten, welke vereischt zouden worden tot herstelling en verbetering der vernielde of beschadigde Zeeweringen in deze Provincie, en daarbij tevens voor te dragen de wijze, waarop de onderstanden, uit Rijks- en Provinciale kassen genoten, of toen nog te genieten, om die werken tot stand te brengen, zouden behooren geregeld te worden.

De heer Staatsraad DE LA COSTE vervoegde zich dan ook in dit Gewest, en, na den geheelen staat van zaken alhier met naauwkeurigheid onderzocht en opgenomen te hebben, had het rapport, door zijn Hoog Ed. Gestr aan den Koning, wegens zijne bevindingen uitgebragt, het Besluit van Zijne Majesteit van den 19 October 1826, no. 114, ten gevolge, waarbij het bedrag der kosten, tot herstel en verbetering der, door de stormen en watervloeden van 1825, vernielde of beschadigde Zeeweringen benoodigd, op eene som van *f* 1,644,779 – 78 bepaald wordt.

Onoverkomelijk zoude het voor dit Gewest zijn geweest, deze zoo enorme som door de pligtschuldigen, die buitendien in hunne eigendommen zoo veel schaden geleden hadden, te doen bijeen brengen; dan, 's Konings bezorgdheid waakte voor de belangen van deze zoo geteisterde Grond-Eigenaren, en Hoogstdezelve stelde de Rijks-kas open, om daaruit aan dezelve, naar evenredigheid der behoeften, ook onderstand te doen geworden. Bij evengemeld Besluit werd, in de vermelde som, slechts die van *f* 331,593 – 76½ ten laste der pligtschuldigen gelaten, en Hoogstdezelve verleende uit de Rijks-kas aan de gezamenlijke belanghebbenden een subsidie van *f* 598,250, benevens een renteloos voorschot van *f* 317,250, om, naar gelang van omstandigheden, in een zeker bepaald getal jaren, aan de Schatkist gerestitueerd te worden; terwijl eindelijk bij dat Besluit het subsidie, door de Provincie aan de belanghebbenden te verstrekken, op eene somme van *f* 397,686 – 01½ geregeld werd; met autorisatie tevens op de Provinciale Staten, om, zoo voor dit subsidie, als voor de buitengewone kosten, aan de Provinciale Werken geïmpendeerd of toen nog te impenderen, eene Geldleening van *f* 450,000, tegen den interest van hoogstens 5%, te openen, in 15 jaren af te lossen uit de opbrengst van eene buitengewone heffing van 3 opcenten op de grondlasten en het personeel.

Bij afwezigheid van UEd. Gr. Achtb., is door heeren Gedeputeerde Staten aan dit Koninklijk Besluit de vereischte executie gegeven, en de Negotiatie op de voorschrevene wijze en onder de voormelde bepalingen opengesteld; met dat gevolg, dat dezelve in korten tijd volgeteekend is.

In den loop van dit jaar zullen 70% van die Negotiatie opgebragt en successivelijk gebruikt worden, om de subsidiën uit de Provinciale kas aan de geconcerneerde Dijks-Besturen te voldoen, naar mate de werken, waarvoor die gelden bestemd zijn, naar behooren opgeleverd worden; de overige 30% zullen, op gelijke wijze, in het aanstaande jaar aangewend, en ten algemeenen nutte gebruikt worden.

Dan, Ed. Gr. Achtb. Heeren! indien het Rijk en de Provincie zich zulke groote opofferingen getroosten, om de Zeeweringen dezer Provincie te verbeteren en te versterken, rust er eene dubbele verpligting op het Provinciaal Bestuur, om zich door alle gepaste middelen te verzekeren, dat de toegestane subsidiën goed en doelmatig aangewend worden, en de Dijks-Besturen van hunne zijde niet achterlijk blijven, om die verbeteringen met kracht van middelen door te zetten en te vervolgen.

Ik heb het daarom van het grootste nut en belang geoordeeld, met eene Commissie van Heeren Gedeputeerde Staten, al de Zeeweringen der Provincie te inspecteren, en het is daarbij gebleken, dat, schoon vele en aanhoudende stormen gedurende het verloopen winter-saizoen gewoed hebben, onze Zeeweringen evenredig weinige schaden geleden hebben, en dat, over het algemeen, de Dijks-Besturen niets onbeproefd laten, om de Dijken en Waterkeeringen in behoorlijken staat van tegenweer te brengen, en die verbeteringen te vervolgen, die sedert 1825 noodig geoordeeld zijn.

Al de werken, die uit de subsidiën, door het Rijk en de Provincie verleend, in het vorige jaar niet ten uitvoer gebragt hebben kunnen worden, zijn dit jaar aanbesteed, en worden met kracht en ijver doorgezet. Reeds is de Noorder Haven te *Harlingen* afgedamd, en de Zeesluis aldaar zal nog dit jaar, zoo ver mogelijk, voltooid worden. Bij *Workum*, *Hindelopen*, *Stavoren* en de *Lemmer* worden de Zeeweringen aanzienlijk verhoogd en versterkt, en langzamerhand zullen de Dijks-Besturen voortgaan, die punten te verbeteren en te verzwaren, die geacht moeten worden meer, dan andere, aan eenig gevaar bloot te liggen. Bij de inspectie der Zeeweringen zijn die punten met naauwkeurigheid nagegaan; en is het Dijks-Bestuur van het Workummer Nieuwland geadhorteerd, nog dit jaar meerdere soliditeit aan een gedeelte van den Zeedijk te geven; hoewel het niet te ontkennen is, dat de weinige uitgestrektheid Lands, die in de kosten van dezen, buiten evenredigheid, grooten Zeedijk voorzien moet, dit voor de Ingelanden zeer bezwaarlijk zal doen zijn; dan, naar mijne wijze van zien, kan, noch behoort aan zoodanige consideratiën de veiligheid van een gedeelte der Provincie ten prooi gegeven te worden; en de opgegevene omstandigheid doet veeleer de bedenking rijzen, of er voor het algemeen welzijn geene nadeelige gevolgen te vreezen zijn, bijaldien, onder zulke bezwarende omstandigheden, de bedijking van buitenlanden wordt toegestaan.

De nieuwe Bildtdijk vordert vrij aanzienlijke verbeteringen. Bij de inspectie is gebleken, dat doorgaande wel voor het herstel der gewone schaden wordt gezorgd, maar dat de verbetering en verzwaring van den Dijk niet zoo regelmatig achtervolgd wordt, als dit wel zoude te wenschen zijn. Aan het Bestuur over dien Zeedijk zijn deswege, alsmede over den aanleg en het onderhoud der Paalwerken, de noodige aanmerkingen medegedeeld. De gesteldheid van den Dijk baart echter, uit hoofde van de vastheid der specie, waaruit dezelve is zamengesteld, voor het oogenblik geene bezorgdheid.

Ik mag voor UEd. Gr. Achtb. niet verbergen, dat vooral het gedeelte Zeedijk van de Zeven Grietenijen en de stad Sloten, ten Oosten van de Lemmer gelegen, en sluitende aan dat werk, hetwelk aldaar thans wordt verrigt, hoewel overigens in goeden staat, de voldoende hoogte niet bezit, om bij buitengewone hooge vloeden eene veilige waterkeering daar te stellen; en dat, onder omstandigheden als die van 1825, hier overstorting, en dus gevaar van inbreuk te duchten zoude zijn. Het Dijks-Bestuur van deze Contributie heeft zich aan Zijne Majesteit geadresseerd, en dezen staat van zaken aan Hoogstdenzelven blootgelegd, met verzoek, de noodige hulp te erlangen, om hierin te kunnen voorzien; dit verzoekschrift maakt thans het onderwerp van een gezet onderzoek uit, ten einde aan Zijne Majesteit, zoo omtrent de definitive, als provisionele maatregelen van voorziening, een gemotiveerd rapport te kunnen uitbrengen.

Dat daarbij de Verhandelingen van *Roelofs* en *W. van Peijma* in overweging zullen komen, spreekt wel van zelve; en het moet voorzeker hoogstbelangrijk gerekend worden, met naauwgezette onpartijdigheid, maar ook vrij van gevestigde vooringenomenheid, de middelen te overwegen, die door dezelve aan de hand gegeven worden, om de thans in Vriesland algemeen gevolgd wordende wijze van aanleg der Zeeweringen met eene andere, naar hun gevoelen meer doelmatig en min kostbaar, te verwisselen.

Ik zal mij niet vermeten, over eene zaak, waaromtrent de gevoelens van deskundigen en geleerden zoo zeer uiteen loopen, het mijne voor als nog te vestigen; maar wanneer ik, hetgene ik gelezen, gezien en gehoord heb, wel overweeg, dan komt het mij voor, dat de verdediging en beveiliging der Dijken door Paalwerken, bij vele onmiskenbare voordeelen, ook min gunstige zijden aanbie-

den; en dat het alzoo van hoog belang is, met schroomvalligheid te onderzoeken, te overwegen en te beslissen, wat in dezen het beste en dus met de belangen van dit Gewest het meest overeenkomstig is.

De verbetering der bedijking van de Linde is aanbesteed, de afsluiting van die Rivier zal in het volgende jaar plaats hebben. Ook dit werk zal tot beveiliging van deze Provincie merkelijk bijdragen, dewijl hetzelve zoodanig is ontworpen, om tot waterkeering te dienen, wanneer onverhoopt in het naburige *Overijssel* eene overstrooming van zeewater mogt plaats hebben.

De, door Zijne Majesteit, goedgekeurde begrooting voor het loopende dienstjaar heeft de noodige fondsen disponibel gesteld, om al de Provinciale Dijk- en Havenwerken naar behooren te onderhouden: — de beschouwing van dezelve heeft tot geene aanmerkingen aanleiding gegeven.

Het roode Clif neemt, sedert eenige jaren, vrij aanzienlijk af. — Hierin behoort voorzien te worden, en men is bezig te onderzoeken, op welke wijze de fondsen, voor de verdediging van dit punt beschikbaar, op de beste wijze benuttigd, en aan het doel dienstbaar gemaakt kunnen worden. Dit werk is echter, uit hoofde van de min dringende noodzakelijkheid, en de vele werken, die dit jaar aangelegd worden, tot het volgende jaar uitgesteld; terwijl inmiddels, zoo dit noodzakelijk bevonden mogt worden, provisionele maatregelen van voorzorg en verdediging zullen aangewend worden.

Was de afgeloopene Winter voor onze Zeeweringen niet ongunstig, en werden aan dezelve weinig belangrijke schaden toegebragt, min voordeelig is het overzigt, dat ik UEd. Gr. Achtb., ten aanzien van onzen Binnenlandschen Waterstaat, aan te bieden heb; bij eenen doorgaans hoogen stand van het winterwater hebben ongunstige omstandigheden medegewerkt, om de gevolgen daarvan, meer dan gewoonlijk, schadelijk te doen zijn. De hevige Noord-Ooste winden hebben in de maand Maart ll. het water zoodanig opgestuwd, dat de weg, tusschen *Opsterland* en *Schoterland* gelegen, op twee plaatsen doorgebroken is, en daardoor in laatstgenoemde Grietenij zeer vele Polders ingevloeid zijn, en met dat water, zeer ten nadeele van den Landbouw, een' geruimen tijd bezet zijn gebleven; — daarbij komt, dat, schoon al de Sluizen van de Provincie, sedert den 26 Februarij ll., bij elke mogelijke gelegenheid geopend zijn geworden, om den boezem te verlagen, en het overtollige water te lozen, die gelegenheden zich, in evenredigheid van andere jaren, niet gunstig hebben aangeboden; dewijl de buitengewoon weinige aflandige winden steeds een' hoogen waterstand in de Zuiderzee hebben doen geboren worden, waardoor het verval van water niet zoo groot is geweest, als voor eene spoedige ontlasting van den boezem vereischt wordt; terwijl de menigvuldige regens, het binnenwater wederom doende aangroeijen, de waarnemingen hebben doen zien, dat, gedurende de laatste dagen van Mei en de eerste van de maand Junij, het boezemwater in den tijd van 14 dagen geen Nederlandsche duim verlaagd is; — dit alles heeft dan ook ten gevolge gehad, dat de meer lage gedeelten van de Provincie veel en lang overlast van het water gehad hebben. De gesteldheid van het boezemwater heeft de sluiting der Sluizen eerst op den 18 der maand Junij toegelaten.

Hoewel dus buitengewone ongunstige omstandigheden dit jaar hebben medegewerkt, om de hier voor aangestipte uitkomsten te weeg te brengen, wil ik daardoor echter in geenen deele geacht worden, de noodzakelijkheid in twijfel te trekken, om door gepaste middelen, zelfs bij gewone omstandigheden, den binnenlandschen Waterstaat van dit Gewest te verbeteren.

De ondervinding, die ik tot nu toe van dit zoo belangrijk, maar moeijelijk gedeelte der mij toevertrouwde Administratie verkregen heb, is wel genoegzaam, om mij de overtuiging te geven, dat de aanvoer van het boezemwater tot de Sluizen bevorderd en daardoor de uitlozing van hetzelve verbeterd behoort te worden; en dat ook maatregelen vereischt worden, om de schadelijke gevolgen te beteugelen, die uit de opstuwing van het gemeene boezemwater geboren kunnen worden; maar wat anders is het, de middelen, die daartoe leiden kunnen, met volkomene kennis van zaken te beoordeelen, en tusschen de zoo uiteenloopende gevoelens, over dit onderwerp, tot de beste keuze te komen. Intusschen zullen dit jaar reeds middelen van verbetering worden daargesteld, welker nuttigheid te klaarblijkelijk is, om niet algemeen als zoodanig erkend te worden.

Reeds zijn voorbereidende maatregelen genomen, om de uitwatering van de Schoterzijl naar Zee te verbeteren, en daardoor den afvoer van het water van de Tjonger te bevorderen. Ten dien einde zal, nog dit jaar, de Worst-sloot op eene doorgaande breedte van 15 ellen gebragt worden; het was noodig, die verbreeding aan de Zuidzijde, en dus op het territoir van de Provincie Overijssel aan te brengen, waarin door het Provinciaal Bestuur van dat Gewest toegestemd is, en reeds zijn met het Domein, en met de bijzondere Eigenaren schikkingen omtrent den afstand van de daartoe benoodigde gronden gemaakt. Bij de gehoudene inspectie is het gebleken, hoe dringend noodzakelijk deze verbetering is, daar de Worst-sloot, op sommige plaatsen bijna geheel toegegroeid zijnde, weinig gelegenheid tot een' regelmatigen afloop van het water aanbood.

De aanbesteding van de uitdieping van de vaart van *Gerkesklooster* tot *Visvliet*, ten doel hebbende, de uitwatering van *Achtkarspelen* door de Lauwer naar de Munnekezijl te bevorderen, is dezer dagen beproefd; dan de aannemings-som verre zijnde boven de ciering, die daarvan gemaakt was, is dezelve door Heeren Gedeputeerde Staten geïmprobeerd; de nadere aanbesteding zal nog in den loop van deze maand plaats hebben.

Dat overigens de verbetering van den Provincialen Waterstaat niet uit het oog verloren wordt, zal UEd. Gr. Achtb. blijken uit de verdere behandeling van zaken, die in deze Vergadering aan derzelver deliberatiën onderworpen zullen worden.

Is de verbetering van den Provincialen Waterstaat voor dit Gewest van groot belang, met denzelven staat, naar mijn inzien, die der Wegen in het naauwste verband; en ook dit punt schijnt de aandacht van UEd. Gr. Achtb. overwaardig te zijn.

Het mag eenige verwondering baren, dat men in een Gewest, door de natuur zoo rijkelijk bedeeld en bevoorregt, daarvan niet eerder werk gemaakt heeft; en dat, terwijl in de overige gedeelten van het Rijk al de communicatiën zulke aanzienlijke verbeteringen ondergaan hebben, en men daaromtrent, als het ware, reuzen-schreden gemaakt heeft, men in Vriesland tot nog toe dit voorbeeld niet gevolgd heeft; of zoude in dit Gewest geene behoefte voor die verbetering bestaan?

Het tegendeel komt mij voor ontegensprekelijk te zijn; het is toch te algemeen bekend, dan dat ik het hier zoude behoeven te bewijzen, hoe uiterst moeijelijk, ja, vaak geheel onmogelijk het was, te Land de naburige Steden, Zwolle en Groningen, zonder gevaar te bereiken; hoe veel andere Wegen, on doelmatig of slecht onderhouden, des winters ophielden Wegen te zijn, en door het binnenwater geheel overstroomd werden.

Gezwegen nu van den nadeeligen invloed, die dit reeds op den Provincialen Waterstaat uitoefende, spreekt het van zelf, dat de jaarlijksche overstrooming van vele Wegen derzelver goede opmaking zeer hinderlijk was. Van daar dan ook, dat ik, mijne aandacht op dat punt gevestigd hebbende, algemeene bepalingen omtrent het onderhoud der Wegen en Voetpaden daargesteld en daarbij bepaald heb, dat dezelve tot de hoogte van 3 palmen boven het hooge winter boezemwater met eene tonnerondte van 2 palmen gebragt moesten worden. Deze verbetering der Wegen heeft thans algemeen plaats, en ik stel mij daarvan de beste gevolgen voor.

Van meer algemeenen invloed zal de bestrating des wegs van *Leeuwarden* naar *Zwolle* zijn, die dit jaar, voor zoo veel deze Provincie betreft, gedeeltelijk tot stand gebragt, en in het volgende geheel voltooid zal worden. Reeds in 1825 hebben over deze bestrating bij UEd. Gr. Achtb. deliberatiën plaats gehad, en zijn toen de noodige bepalingen gemaakt omtrent het vinden der kosten, door deze Provincie in den aanleg van dezen Straatweg te dragen. In den loop van UEd. Gr. Achtb. tegenwoordige bijeenkomst zullen, ten aanzien van deze financiële belangen, de vereischte openingen aan UEd. Gr. Achtb. gegeven, en de daartoe betrekkelijke voordragten gedaan worden.

Ik mag mij vleijen, dat het reeds voorloopig eenen aangenamen indruk bij UEd. Gr. Achtb. maken zal, te vernemen, dat Heeren Gedeputeerde Staten, schoon door UEd. Gr. Achtb. tot het aangaan van eene Negotiatie van *f* 300,000, voor dit zoo belangrijk onderwerp, geautoriseerd, echter door gepaste maatregelen van bezuiniging en andere schikkingen tot nog toe niet in de noodzakelijkheid zijn geweest, hiertoe over te gaan; en dat de eerste termijnen van betaling, gedurende dit loopende jaar, voor het grootste gedeelte voldaan zullen kunnen worden, zonder eenig bezwaar voor de Provincie te doen geboren worden; en dat dus van de bevoegdheid, aan Hun Ed. Gr. Achtb. door deze Vergadering toegekend, slechts gedeeltelijk voor het volgende jaar gebruik gemaakt zal worden, gelijk zulks nader aan UEd. Gr. Achtb. blijken zal.

Wat den aanleg van den Straatweg betreft, heb ik getracht de bepalingen zoodanig te maken, dat de vruchten daarvan reeds gedeeltelijk dit jaar genoten zullen kunnen worden; de geheele bestrating zal dit jaar tot *Akkrum* plaats hebben, en de aardebaan van daar tot aan de grenzen in gereedheid gebragt worden, om reeds gedurende den winter daarvan gebruik te kunnen maken; terwijl de bestrating van dat gedeelte dan in het volgende jaar zal plaats hebben.

Het strekt mij tot genoegen, UEd. Gr. Achtb. te kunnen informeren, dat de schadevergoeding voor al de onteigeningen, die, zoo voor de afsnijdingen, als de verdere daarstelling des Wegs, moesten plaats hebben, bij minnelijke schikkingen geregeld hebben kunnen worden; schoon de belangen en de genoegens van sommige eigenaren van gronden daarbij zeer betrokken waren.

Het is te wenschen, dat de spoed, waarmede dit geheele werk in deze Provincie tot stand gebragt wordt, door de medewerking der aangrenzende Provinciën, aan de wederzijdsche Ingezetenen welhaast het volle genot eener verbeterde communicatie tusschen *Leeuwarden* en *Zwolle* zal verzekeren, en dat tot de bestrating van de gedeelten van dien Weg, in de Provinciën Overijssel en Drenthe gelegen, welhaast zal worden overgegaan. Ik heb bij mijne Ambtgenooten aldaar op het wederkeerig belang, dat daarin gelegen is, aangedrongen en derzelver medewerking, tot de spoedige daarstelling van dit belangrijk werk, ingeroepen.

Niet twijfelachtig is het belang, dat door den Koning in het verbeteren der Wegen en communicatiën tusschen de groote Steden van het Rijk wordt gesteld, en hoe Vriesland, ook ten dezen, in de bezorgdheid des Konings deelt. Slechts weinige dagen geleden, heb ik den last ontvangen, om met mijn' Ambtgenoot, den Gouverneur van de Provincie Groningen, eene voordragt te ontwerpen, tot verbetering des Wegs, tusschen *Leeuwarden* en *Groningen* gelegen, zoo door middel van bestrating, als van verbetering der kunstwegen, die zich aldaar reeds bevinden; welke voordragt zoo tijdig moet worden ingediend, dat ook dit werk in den loop van het jaar 1828 zal kunnen worden daargesteld. Reeds houde ik mij onledig het noodige te verrigten, om aan dien last te kunnen voldoen.

Dan, Ed. Gr. Achtb. Heeren! zoo er nog iets noodig mogt zijn, om te betoogen, hoe zeer men ook in dit Gewest van het nut en de noodzakelijkheid overtuigd is, om de onafgebrokene en onbelemmerde communicatie tusschen de belangrijkste gedeelten der Provincie, door middel van Straatwegen, te doen geboren worden, en daardoor Koophandel en Scheepvaart te bevorderen, dan strekke daartoe ten bewijze, dat niet alleen de Besturen van *Harlingen* en van *Lemsterland* bij mij dringende verzoeken hebben ingeleverd, ten einde Straatwegen, van *Leeuwarden* naar die Gemeenten, zouden mogen aangelegd worden; maar dat die verzoeken tevens verzeld zijn gegaan met aanbiedingen van geldelijke bijdragen, en dezelve ondersteund zijn geworden door andere belanghebbenden, die insgelijks bereid zijn, om, tot bereiking van het zoo gewenschte doel, zich vrij aanzienlijke opofferingen te getroosten; en het zijn deze omstandigheden, die mij dubbele vrijheid geven, deze voordragten met gepaste belangstelling te onderzoeken, en na te gaan, op welke wijze daaraan gevolg zoude kunnen gegeven worden, gelijk ik mij dan ook daarmede thans onledig houde, in de zekere overtuiging, dat de hulp en medewerking van Zijne Majesteit, tot daarstelling van eene zoo nuttige verbetering van den inwendigen staat dezer Provincie, niet vruchteloos ingeroepen zal worden.

De Harlinger Stoomboot-reederij, onder de Directie van de Gebroeders *van Vlissingen* te *Amsterdam* gevestigd, heeft in het verleden jaar de Stoomboot Prins Frederik der Nederlanden tusschen *Amsterdam* en *Harlingen* in de vaart gebragt; dezelve heeft in geenen deele aan de verwachting voldaan, zoodat die vaart dan ook, na eenige onvoldoende reizen, wederom gestaakt is. De Provincie vindt zich daardoor in het vooruitzigt eener vaste en verbeterde communicatie ter zee met *Amsterdam* geheel te leur gesteld.

Vruchteloos zijn mijne pogingen geweest, om, hetzij dan door de Harlinger reederij, of door dezelve in combinatie met de Amsterdamsche Stoomboot-Maatschappij, het regelmatig in de vaart brengen van eene Stoomboot tusschen *Harlingen* en *Amsterdam* tot nu toe tot stand te brengen.

Het belang echter, dat daarin, voor deze Provincie, gelegen is, doet mij in mijne pogingen niet vertragen, en dezelve doen het uitzigt geboren worden, dat, hetzij dan op deze of gene wijze, het verlangde doel bereikt zal kunnen worden.

De onderscheidene Rijks Belastingen worden met regelmatigheid binnen deze Provincie ingevorderd, en met naauwgezetheid opgebragt. De aangift in de personele Belasting verkrijgt meer en meer die vastheid, die van de ondervinding te wachten was.

Het is UEd. Gr. Achtb. bekend, dat dit jaar geene repartitie der Grondlasten heeft plaats gehad, en dat dezelve tot heden op provisionele Kohieren geheven worden, berekend naar den omslag van het jaar 1826. Die provisionele Kohieren zijn op den 1 Februarij voor de Arrondissementen *Leeuwarden* en *Sneek*, en, ten gevolge van bijzondere omstandigheden, eerst op den 13 Maart voor het Arrondissement *Heerenveen* executoir verklaard.

De opcenten voor de buitengewone Staats-begrooting in opgemelde Kohieren op 5 berekend zijnde, terwijl dezelve van af 1°. Mei ll. slechts tegen 3 behooren geheven te worden, zoo zal deswege eene verrekening plaats hebben; omtrent de wijze, waarop dezelve zal moeten geschieden, zijn dezer dagen bij mij de noodige instructiën ontvangen.

De remissie van Grondlasten, over het jaar 1825 toegestaan, ter zake van de schaden door den Watervloed, in dat jaar aan de Veldvruchten toegebragt, heeft de som van *f* 103,672 bedragen; de uitbetaling of verrekening van die som met de belanghebbenden heeft thans plaats.

De werkzaamheden van het Kadaster worden met ijver en regelmatigheid voortgezet, zoodat men eenen spoedigen afloop van dat groote werk mag te gemoet zien, daar de meting reeds tot ver over de helft is gevorderd, en de tauxatie, na afloop van de twee Kantons *Akkrum* en *Rauwerd*, uitmakende 30,029 bunders, in het vorige jaar bewerkt, in dit jaar is vervolgd door de schatting der Kantons Leeuwarden n°. 1 en 2, waaronder de stad *Leeuwarden*, alsmede de Kantons *Hallum* en *Buitenpost*, ten bedrage van 45,383 bunders, zoodat binnen weinige weken over het geheel zal zijn afgedaan circa het $\frac{1}{3}$ gedeelte der uitgestrektheid van de Provincie.

Alle middelen worden tevens aangewend tot het daarstellen van evenredige begrootingen, naar de waarde der grond-eigendommen, zoo van perceel tot perceel, Gemeente tot Gemeente, Kanton tot Kanton, als wel van Provincie tot Provincie, tot welk laatste de Ambtenaren van het Kadaster dezer Provincie in die van Groningen, Kanton Appingedam, hebben medegewerkt, en waaromtrent mij de gunstigste berigten zijn geworden; als zijnde gebleken, dat eene bijna gelijke bewerking, zoo in het bepalen en vaststellen der begrootingen, als anderzins, in de beide Provinciën wordt in acht genomen.

De opbrengst van de zegel-, registratie-, hypotheek- en sucessie-regten is in deze Provincie te belangrijk, om niet met de meeste zorg te worden gadegeslagen; de menigvuldige Akten, die hier gepasseerd worden, vorderen de grootste inspanning van de Hoofd-Ambtenaren, om de Kantoren van Ontvangst naar behooren te inspecteren en te verifiëren. De vele aangiften in het regt van successie, veroorzaakt door de omstandigheden, die in het verleden jaar hebben plaats gehad, vermenigvuldigen derzelver werkzaamheden buitengewoon. Dit heeft mij aanleiding gegeven, de vermeerdering van het personeel dezer Administratie met een' Hoofd-Ambtenaar aan het Gouvernement voor te dragen, aan welk verlangen Zijne Majesteit wel gehoor heeft willen geven.

De bestaande verordeningen, tot wering der bedelarij, worden overal gehandhaafd, en het is te wenschen, dat dezelve allengskens de uitroeijing van dit kwaad zullen te weeg brengen.

Aangaande het gebruik der nieuwe maten en gewigten, valt, sedert het laatste verslag, niet veel bijzonders op te merken. De, op den 30 Maart dezes jaars, door Zijne Majesteit vastgestelde nadere bepalingen op den jaarlijkschen herijk der maten en gewigten, en de, reeds in het laatst van 1825, door den heer Minister van Justitie aan de Hoven en Regtbanken uitgevaardigde aanschrijving, strekkende tot wegneming der zwarigheden, die bij sommige Regtbanken ontstaan waren, nopens de toepassing der straffen, bij overtredingen op de verordeningen van het maten- en gewigten-stelsel, zullen daaraan ongetwijfeld bevorderlijk zijn. Van de zijde der Provinciale Autoriteit, en, zoo ver bekend, ook van den kant der Gemeente-Besturen, wordt aan de uitvoering der bestaande verordeningen, opzigtens dit onderwerp, de hand gehouden. Er zullen nogtans, ten aanzien van de Fabrikanten en Kooplieden, misschien nog andere maatregelen kunnen worden voorgeschreven, die aan het meer bekend worden met het nieuw stelsel bij de Ingezetenen bevorderlijk kunnen wezen. De nieuwe munt wordt trapswijze in omloop gebragt, en aan het meermalen geuit verlangen, dat het gebruik der oude koperen munt mogt worden verboden, is onlangs voldaan door een Koninklijk Be-

slait, bij hetwelk de maand September dezes jaars als uiterlijken termijn is gesteld, na welken dezelve uit den omloop is geweerd.

Wat het lager Onderwijs betreft, uit het laatst aan de Staten-Generaal gedaan algemeen verslag van het onderwijs in het algemeen blijkt het, dat Vriesland, te dezen aanzien, niet zoo veel bij andere Provinciën ten achteren is, als men het wel eens heeft doen voorkomen; ten minste niet, wat de gelegenheid, om onderwijs te ontvangen, betreft; alzoo, wat het getal aanwezige Scholen aangaat, alwaar de kinderen onderwijs kunnen ontvangen, deze Provincie onder die weinige behoort, van welke gezegd wordt, dat de kinderen in dezelve nergens van alle onderwijs zijn verstoken; terwijl er slechts *drie* Provinciën zijn, waar, in evenredigheid der bevolking, meer kinderen ter school gaan, en Vriesland al de Provinciën des Rijks, zelfs de meest bevolkte, met uitzondering alleen van het Groot-Hertogdom Luxemburg, overtreft in het aantal aanwezige Scholen. Het valt echter niet te ontkennen, dat hier nog meer kan en behoort te worden gedaan; vooral ten opzigte van de verbetering van het inkomen der Onderwijzers, het plaatsen van Ondermeesters in zeer talrijke Scholen, de verandering van de winterscholen, welke in eenige Dorpen nog bestaan, in Scholen, waarin onafgebroken onderwijs wordt gegeven, de verbetering van een aantal ondoelmatige en voor de gezondheid der kinderen en Onderwijzers nadeelige, en tevens voor het geven van een behoorlijk onderwijs ongeschikte Schoolvertrekken, en eindelijk meer algemeen werkende maatregelen, ter bevordering van een geregeld en doelmatig onderwijs aan behoeftige of arme kinderen. Hoe veel belang Zijne Majesteit hierin stelt, is op nieuw gebleken, alzoo het Hoogstdenzelven heeft behaagd, onderscheidene subsidiën tot verbouwing van schoollokalen uit de Rijkskas te verleenen; als voor eene School en Onderwijzers-woning te *Buren* op *Ameland f* 900, voor eene Onderwijzers-woning te *Haskerhorne f* 300, en voor eene nieuwe School te *Drogcham* en *Harkema-Opeinde f* 700; terwijl voor de vergrooting van de School te *Langweer*, wanneer dezelve ten uitvoer wordt gebragt, almede een subsidie is toegezegd geworden.

Ter bevordering van gelijk einde is, door Gedeputeerde Staten, uit het op de Provinciale Begrooting van 1826 voor het onderwijs bestaande fonds, voor de Scholen te *Haulerwijk f* 800 toegestaan; terwijl op de Provinciale Begrooting van 1827, voor kosten van het onderwijs, ook ten gevolge uitdrukkelijk verlangen van het Gouvernement, een aanzienlijker fonds is gebragt, om daarvan ter gelegener tijd, naar mate de behoeften het zullen vereischen, tot genoemd einde gebruik te kunnen maken.

Onderscheidene Plaatselijke Besturen hebben ook weder hunne belangstelling in de verbetering der Schoolvertrekken aan den dag gelegd. Voor nieuwe Scholen, welke te *Dragten*, *Gorredijk* en *Minnertsga* zijn of zullen worden gebouwd; alsmede voor de verbouwing van andere, als te *Balk*, *Lutkewierum*, *Morrha*, enz. zullen, vooral te *Dragten* en *Gorredijk*, zeer aanzienlijke uitgaven uit de Plaatselijke kassen worden gehoed.

Ter bevordering eener doelmatige inrigting van de Schoolvertrekken is, in den verleden jare, onder herinnering van vroegere aanwijzingen, eene Instructie aan de Plaatselijke Besturen gezonden.

Voorts zullen maatregelen worden genomen, om, hetgene in deze Provincie in het algemeen nog in het belang van het lager Onderwijs kan worden gedaan, zoo spoedig eene geregelde uitvoering zulks toelaat, daar te stellen.

Het onderwijs op de in deze Provincie aanwezige Latijnsche Scholen voldoet, over het algemeen, aan de bedoeling dezer inrigtingen, welke meer bijzonder bestemd zijn, om de jonge lieden behoorlijk voor te bereiden voor het Akademisch Onderwijs. Het getal kweekelingen op dezelve is, in evenredigheid der bevolking, in Vriesland niet geringer, dan in de meeste overige Noordelijke Provinciën. Met de Zuidelijke Provinciën kan de vergelijking niet wel gemaakt worden, vermits aldaar bij de Latijnsche Scholen eene elementaire klasse bestaat, niet alleen voor de Latijnsche, maar ook voor de Fransche of Nederduitsche taal; terwijl alhier geene leerlingen mogen worden aangenomen, dan nadat zij in de algemeene taalgronden wel bedreven zijn.

Het getal Studenten aan 's Rijks Atheneum te *Franeker* bedraagt thans 40. Men berekent, dat hetzelve, na de groote vacantie, op ongeveer 50 zal komen.

Men kan veilig de jaarlijksche vermeerdering van het getal Studenten, althans voor een groot gedeelte, toeschrijven aan den wel verdienden naam van kunde en bekwaamheid van de Heeren Hoogleeraren, en aan hunnen ijver in het geven van onderwijs, waardoor jaarlijks een niet onaanzienlijk getal jongelieden het Atheneum verlaten, voorzien van zoodanige kundigheden, als hunne Onderwijzers tot de grootste eer verstrekken.

Het gedrag van de Studenten verdient over het algemeen geprezen te worden.

Bij besluit van den 20 Julij 1826, heeft Zijne Majesteit den heer *J. A. C. Rovers* benoemd tot buitengewoon Hoogleeraar in de Grieksche en Latijnsche Letterkunde en Geschiedenis, waardoor de beide Hoogleeraren, welke in dat vak van wetenschap onderwijs gaven, aanmerkelijk in hunne werkzaamheden verligt zijn.

Sedert dien tijd is de Emeritus Hoogleeraar *Wassenbergh*, die tot het laatste van zijn leven, niettegenstaande zijnen hoogen ouderdom, voortgegaan is met het geven van Onderwijs, overleden. Hij was een ijverige bevorderaar van het hooger Onderwijs, en een voortreffelijk voorbeeld van rusteloose arbeidzaamheid.

Door het aankoopen van het huis en het Planetarium van den heer *Eisinga*, heeft de Koning het voortdurend behoud van dat kunstgewrocht verzekerd, en, door hetzelve te plaatsen onder het toezigt van den tijdelijken Hoogleeraar in de Sterrekunde aan 's Rijks Atheneum, is hetzelve met het Atheneum, als het ware, in verband gebragt.

Bij het verslag, aan UEd. Gr. Achtb. in het afgeloopen jaar gedaan, is aangemerkt, dat Gedeputeerde Staten reden hadden te verwachten, dat de nieuwe, toen in werking gebragte, Reglementen van Plaatselijke Belastingen eene voordeelige werking zouden oefenen op de opbrengst dier belastingen; want dat eene vergelijking van de opbrengst der Rijks-Belastingen op het *Gemaal* en *Geslagt* (waarmede de Plaatselijke opcenten in een onafscheidelijk verband staan) over de vijf eerste maanden van 1826, met de vijf eerste maanden van 1825, had aangewezen, dat de Rijks-Belasting op het *Gemaal*, over het eerstgemelde tijdvak, te weten, dat van 1826, *f* 4,700 meer had opgebragt, dan over dat van 1825, en dat men op dien grond verwachtte, dat die zelfde Belasting over het geheele jaar voor het Rijk eene som van *f* 11,000, en alzoo voor de Gemeenten nagenoeg eene som van *f* 17,000, meer zoude opbrengen.

Ofschoon die verwachting niet ten volle is vervuld geworden, aangezien de meerdere opbrengst van de Rijks-Belasting over het geheele jaar 1826 geene *f* 11,000, maar *f* 8772-55 heeft bedragen, is echter voor die mindere opbrengst, dan verwacht was, eene andere, van het toezigt op den ophef der Belasting geheel afgescheidene, reden te vinden, namelijk de mindere consumtie van Brood, veroorzaakt door de algemeen geheerscht hebbende ziekte, gedurende een groot gedeelte van het jaar.

Ook moet voorzeker aan deze oorzaak gedeeltelijk, maar tevens, en welligt niet minder, aan de lage prijzen van het Slagtvee in 1826, worden toegeschreven, dat de Rijks-Belasting op het *Geslagt*, welke naar de waarde van het vee wordt geïnd, en alzoo ook de Plaatselijke opcenten op dat middel in 1826 niet meer (zoo als men, uit eene gelijke vergelijking als boven, vermoed had), maar aanmerkelijk minder hebben gerendeerd, dan in 1825. Ja! men zal het reeds daarvoor mogen houden, dat, zonder deze twee zamenwerkende oorzaken, de werking van het Plaatselijk Reglement op het *Geslagt* ook op de opbrengst van dat middel niet onmerkbaar zoude zijn geweest.

Verder blijft de opbrengst van de opcenten op den *Wijn* en het *Buiten- en Binnenlandsch Gedistilleerd*, over het geheel, aan de verwachting beantwoorden. De opbrengst van die middelen zoude nogtans ongetwijfeld nog meer verzekerd en bevorderd worden, wanneer de opcenten op de *Dranken*, alsmede die op het *Geslagt*, even als die op het *Gemaal*, in al de Gemeenten dezer Provincie, zoo wel Stedelijke, als van het platte land, tot eene gelijke hoogte geheven wierden; terwijl zoodanige algemeene heffing dier opcenten, op de opbrengst van de principale of Rijks-Belastingen, een' wederkeerigen voordeeligen invloed zoude uitoefenen.

Dit tweeledig voordeel is ook Zijner Majesteits aandacht niet ontgaan, en het is, ten gevolge van Hoogstdeszelfs op den heer Minister van Binnenlandsche Zaken verstrekten last, dat er tusschen laatstgenoemden en de Provinciale Autoriteit, voor eenigen tijd, eene correspondentie is geopend, welke ten doel heeft, om de Plaatselijke opcenten op het *Geslagt* en de *Dranken* op gelijke wijze, als die op het laatstgemelde middel bereids in de Provinciën *Overijssel* en *Drenthe* worden, en waarschijnlijk in die van *Groningen* zullen worden geheven, ook in al de Gemeenten dezer Provincie in werking te brengen.

Aangezien de Armen-Administratiën in deze Provincie, in vergelijking van die in de meeste andere Provinciën, veel mindere inkomsten uit eigene fondsen hebben, wordt daardoor in de meeste Land-Gemeenten de heffing van zware personele Omslagen noodzakelijk; maar door de heffing van de evengemelde opcenten, zouden die Omslagen aanmerkelijk worden verligt. De bevordering hiervan is een ander bijkomend nut, hetwelk met die heffing beoogd wordt.

Ten gevolge van onderscheidene verzoeken van Plaatselijke Besturen, om de Belasting op den *Lange-* en *Steekturf* te verhoogen, uit hoofde vele ingezetenen, ter oorzake van het groot verschil in de Belasting op deze soort van Turf, met die op den *Baggerturf*, zich meer en meer van den eerstgemelden voor haardbrand bedienen, is, door Gedeputeerde Staten, deswege eene voordragt aan den Koning gedaan; en het heeft Hoogstdenzelven behaagd, de verlangde verhooging van die belasting toe te staan. Deze verhooging in een, door Gedeputeerde Staten ontworpen, en door Zijne Majesteit met eenige wijziging goedgekeurd, algemeen Plaatselijk Reglement voor den Ophef der Belasting op den Turf en de Steenkolen, hetwelk de thans nog provisioneel werkende Reglementen op die middelen zal vervangen, zal, zoo als met reden verwacht kan worden, insgelijks eene voordeelige werking op de opbrengst dier middelen in de toekomst hebben.

Het werk der Plaatselijke Begrootingen, hetwelk voornamelijk in de jaren 1825 en 1826, door bijzondere omstandigheden, vertraging had ondervonden, heeft bereids over het geheel eenen aanmerkelijken vooruitgang verkregen. De Stedelijke Begrootingen, ofschoon nog niet vóór den aanvang van het dienstjaar, zoo als behoorde, gearresteerd, zijn toch alle, met uitzondering van die van *Stavoren*, in het begin van het jaar gearresteerd geworden. Die van sommige Grietenijen zijn vóór, andere in het begin van het dienstjaar gearresteerd, en het getal van die, welke nog moeten worden vastgesteld, is zeer gering; moetende de vertraging hiervan voornamelijk aan de plaats gehad hebbende ziekte worden toegeschreven. Ook aan deze oorzaak is het toe te kennen, dat eenige Gemeente-Rekeningen over het jaar 1825 te laat zijn ingekomen; het getal echter, dat nog moet worden gesloten, is gering. Voor het vervolg zal worden gezorgd, dat de begrootingen en rekeningen ten behoorlijken tijde vastgesteld worden.

Het zal UEd. Gr. Achtb. aandacht niet ontgaan zijn, dat ik in den loop van dit Verslag, ten aanzien van die onderwerpen, welke met de Provinciale Financiën in verband kunnen geacht worden te staan, min uitvoerig geweest ben; en UEd. Gr. Achtb. te kennen heb gegeven, dat de verdere behandeling van zaken, gedurende deze bijeenkomst, de gelegenheid zoude doen geboren worden, om UEd. Gr. Achtb. daarmede nader bekend te maken, en dit belangrijk punt aan de deliberatiën van UEd. Gr. Achtb. te onderwerpen. De aanleiding daartoe is in de bepalingen gelegen, die sedert kort op nieuw omtrent de opmaking der Begrooting, wegens het gebruik der Provinciale opcenten, daargesteld zijn; tot nog toe werd die Begrooting door Heeren Gedeputeerde Staten, onder observantie van hetgene deswege door UEd. Gr. Achtb. in derzelver buitengewone Vergadering, van den 8 October 1822 bepaald is, opgemaakt en aan Zijne Majesteit ingezonden. Thans wil het voorschrift, dat dezelve aan de deliberatiën van UEd. Gr. Achtb. onderworpen en door dezelve aan Zijne Majesteit aangeboden worde; dien overeenkomstig is de bedoelde Begrooting voor het jaar 1828 opgemaakt, om een onderwerp van UEd. Groot Achtb. overwegingen uit te maken.

Hoe zeer ik al het billijke van dezen maatregel gevoel, is het echter niet te ontkennen, dat dezelve aan vele moeijelijkheden onderhevig is; bepaaldelijk haren oorsprong hebbende in het tijdstip, waarop dezelve nu ontworpen en in gereedheid gebragt moet worden.

Immers, Ed. Gr. Achtb. Heeren! maken de kosten, die tot onderhoud van de Provinciale Zee-, Haven- en Sluiswerken gevorderd worden, het aanzienlijkst gedeelte van de gewone jaarlijksche uitgaven uit; dat deze uitgaven van natuur zeer veranderlijk zijn, en door omstandigheden, die plaats kunnen hebben, van het eene tot het andere jaar aanmerkelijk verschillen moeten, spreekt wel van zelve; maar daaruit volgt dan ook, dat bij de Begrooting, die thans aan UEd. Gr. Achtb. voor het jaar 1828, en vervolgens jaarlijks, onderworpen zal worden, geene rekening gemaakt kan worden op al die buitengewone omstandigheden en voorvallen, die, zoo ten aanzien der Zeewerken, als anderzins, in den loop van het jaar kunnen plaats grijpen en Provinciale uitgaven vorderen.

Intusschen, Ed. Gr. Achtb. Heeren! voer ik dit hier alleen aan, om reeds voorloopig te betoogen, hoe onvermijdelijk noodzakelijk het zal zijn, jaarlijks eene aanzienlijke som disponibel te houden, om steeds in de gelegenheid te zijn, in die kosten en uitgaven te voorzien, waarop bij de daarstelling der Begrooting geene rekening gemaakt is kunnen worden.

Op de door Gedeputeerde Staten uitgeschrevene Prijsvraag, omtrent de daarstelling en inrigting van een doelmatig Gesticht, ter verpleging van *Krankzinnigen*, waarvan bij het laatst voorgaand Verslag melding is gemaakt, zijn eenige antwoorden ingekomen, welke door Gedeputeerde Staten, ter beoordeeling en inlichting, in handen van eenige deskundigen zijn gesteld.

Na de plaats gehad hebbende revisie van de Reglementen op de zamenstelling der Staten, mitsgaders op de Stedelijke- en Platte Lands-Besturen, bleef de herziening nog over van het Reglement, bepalende de wijze, waarop het gezag en de magt door de Staten wordt uitgeoefend. De Koning verlangende, met betrekking tot dit onderwerp, de consideratiën van de Provinciale Staten te ontvangen, zal deze zaak in UEd. Gr. Achtb. tegenwoordige Zitting tot een punt van deliberatie worden gemaakt.

Drie van Uwe Medeleden, welke Uwe laatste gewone bijeenkomst nog hebben bijgewoond, zijn ons door den dood ontvallen. De eerste, de heer *P. Rodenhuis*, bij U allen en ook bij mij bekend als een man van rusteloose werkzaamheid, en zonderlinge bedrevenheid in zijn vak, werd, in de kracht zijner jaren, aan zijnen uitgebreiden werkkring onttrokken. De beide anderen, de heeren *T. Wiggerts* en *J. Haitsma*, bereikten eenen meer gevorderden, hoewel niet hoogen ouderdom. Het overlijden van den laatstgenoemden heeft de stad *Bolsward* van eenen ijverigen voorstander van hare belangen beroofd.

De vervulling dezer vacatures heeft, op de bij de Reglementen bepaalde wijze, plaats gehad, en ik mag mij verheugen, dezelve wederom door waardige mannen bekleed te zien.

Zoo zijn wij, Ed. Gr. Achtb. Heeren! aan het einde gekomen van het overzigt, dat ik UEd. Gr. Achtb., bij de opening van derzelver tegenwoordige gewone bijeenkomst, omtrent den toestand van deze Provincie wenschte te geven.

Moge hetzelve aan de eene zijde strekken, om UEd. Gr. Achtb. de overtuiging te geven, dat die toestand over het algemeen zeer gunstig is; dat geene zorgen gespaard worden, om deszelfs bloei en welvaart te bevorderen, en dat de vaderlijke zorgen van onzen geliefden Koning geene gelegenheid doen voorbij gaan, om daartoe krachtdadig mede te werken. En moge hetzelve dan ook aan de andere zijde eenigzins bijdragen, om onze liefde tot den Koning steeds aan te vuren, en ons, onder herinnering aan de spreuk onzer Voorvaderen, „ *eendragt maakt magt*, " aan te sporen, om met lust en ijver, ter bevordering der belangen van dit Gewest, de werkzaamheden aan te vangen en ten einde te brengen, tot welker behandeling wij thans geroepen worden.

BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN der Stad *Groningen* hebben de Zetting van het *Brood* en *Boekweiten-Meel* heden bepaald, als volgt:

Het grof Rogge-brood,	van 4 ponden,	*f* 0 — 37 cs.,	per pond,	*f* 0 — 09¼ cs.
De grof Weiten-bol,	— 5 oncen,	- 0 — 10¾ —;	— ——	- 0 — 21½ —
— Fransche-bol, . . .	— 3 ——	- 0 — 12 —;	— ——	- 0 — 40 —
— Regel-wegge, . . .	— 3 ——	- 0 — 11 —;	— ——	- 0 — 36½ —
— Holl. of Tarwe-bol,	— 3 ——	- 0 — 10½ —;	— ——	- 0 — 35 —
Het Boekweiten-meel,	. . . . .	. . . . .	— ——	- 0 — 19 —

Groningen den 23 Julij 1827.

Burgemeester en Wethouderen: J. F. VAN IDDEKINGE.

De Secretaris bij het Bestuur der Stad Groningen: R. LOHMAN.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN, *op de Beurs te* Amsterdam, *den* 21 *Julij*.

Werkel.Sch. 2½ pc. 53¾ à 54¼	Oblig.Rusl. 5 pc. 100¾ à 101¼	Nap.F.inNap.5 pc. 73¼ à 73¾
Schuldb.Synd.4½ — 98 à 98¼	Russ.Inschr.6 — 53¾ à 54	Fr. Fonds. op
Hand.-Maats. *f* 89¼ à 89½	Obl.Metal. 5 — 87 à 87¼	de Resc. 3 — 72¾ à 73

Te *GRONINGEN*, bij de ERVEN van de Wedw. A. S. HOITSEMA, in de Oude Boteringe-straat. Met *autorisatie*.